

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Vodáctví jako unikátní fenomén českého cestovního ruchu
(Geoturistické možnosti vodní turistiky v geoparku Český ráj)

Bakalářská práce

Autor: Andrea Nosková
Studijní obor: Management cestovního ruchu
Vedoucí práce: Ing. Martina Pásková, PhD.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 28. 4. 2016

.....
Andrea Nosková

Poděkování

Děkuji Ing. Martině Páskové, PhD. za odborné vedení této bakalářské práce a cenné rady a připomínky při jejím vypracování. Velký dík patří také panu Ing. Janu Mertlíkovi ze Sdružení Český ráj za jeho ochotu a pomoc při terénním šetření, které bylo klíčovou součástí této práce. Děkuji také panu Doc. RNDr. Václavu Zieglerovi, CSc., předsedovi správní rady Geoparku UNESCO Český ráj, za pomoc při zpracovávání praktické části této práce. V neposlední řadě děkuji všem, kteří mě při psaní bakalářské práce podporovali, především mé rodině.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá geoturistickými možnostmi vodní turistiky v Geoparku Český ráj a jejím cílem je identifikace lokalizačních předpokladů vodní turistiky v rámci jeho geoturistické nabídky. Teoretická východiska přibližují pojmy geoturismus, vodní turistika a předpoklady cestovního ruchu. Praktická část představuje studované území, tedy Geopark Český ráj a řeku Jizeru, která je nejvýznamnější řekou této oblasti, a byla proto zvolena jako zaměření této práce.

Výsledkem práce jsou zjištěné lokalizační předpoklady umístěné buď přímo u řeky nebo v jejím blízkém okolí, tedy snadno dostupné vodákům-geoturistům. V závěru jsou uvedena obecná doporučení a také konkrétní návrhy geoturistických produktů pro vodáky.

Klíčová slova

Geoturismus, vodní turistika, Geopark Český ráj, lokalizační předpoklady cestovního ruchu, atraktivita cestovního ruchu

Annotation

Title: Water tourism as a phenomenon of Czech tourism

This Bachelor Thesis deals with geotourist opportunities of water tourism in the Geopark Bohemian Paradise and its aim is to identify the localization prerequisites of water tourism within its geotourist offer. The theoretical part describes the terms geotourism, water tourism and prerequisites of tourism. The practical research part introduces the studied territory – the Geopark Bohemian Paradise and the river Jizera which is the most significant river of the area and that is why it was chosen as a topic of this thesis.

The outcomes of this thesis are identified localization prerequisites located either directly by the river or in its close surroundings, thus easily accessible to the water tourists – geotourists. To conclude, there are general recommendations and also concrete proposals of geotourist products for water tourists.

Key words

Geotourism, water tourism, Geopark Bohemian Paradise, localization prerequisites of tourism, tourist attractions

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	METODICKÝ POSTUP	1
2.1	<i>Cíl práce</i>	1
2.2	<i>Výzkumné otázky</i>	2
2.3	<i>Strategie a metody použité v práci</i>	2
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	3
3.1	<i>Geoturismus</i>	3
3.1.1	Definování geoturismu.....	3
3.1.2	Interpretace a geoprůvodcovství.....	5
3.1.2.1	Geoprůvodcovství.....	6
3.1.3	Geoparky.....	7
3.1.3.1	Přínos geoparků.....	8
3.1.3.2	Spolupráce geoparků.....	9
3.1.3.2.1	Sít' globálních geoparků.....	9
3.1.3.2.2	Sít' evropských geoparků.....	10
3.1.3.2.3	Sít' národních geoparků – Geoparky v České republice.....	10
3.1.4	Georafting.....	11
3.2	<i>Vodní turistika</i>	21
3.2.1	Historie.....	21
3.2.2	Charakteristika.....	22
3.2.2.1	Pohybová činnost.....	22
3.2.2.2	Kulturně poznávací činnost.....	22
3.2.2.3	Odborně technické dovednosti a znalosti.....	22
3.3	<i>Předpoklady rozvoje cestovního ruchu</i>	23
3.3.1	Lokalizační předpoklady.....	24
3.3.1.1	Přírodní předpoklady.....	24
3.3.1.2	Kulturněsprávní předpoklady.....	27
3.3.2	Selektivní předpoklady.....	28
3.3.3	Realizační předpoklady.....	29
3.3.4	Předpoklady rozvoje geoturismu.....	30
3.3.4.1	Lokalizační předpoklady.....	30
3.3.4.2	Selektivní předpoklady.....	31
3.3.4.3	Realizační předpoklady.....	31
3.3.5	Předpoklady rozvoje vodního cestovního ruchu.....	32
3.3.5.1	Lokalizační předpoklady.....	32

3.3.5.2	Selektivní předpoklady	32
3.3.5.3	Realizační předpoklady	33
4	PŘÍPADOVÁ STUDIE – ŘEKA JIZERA.....	34
4.1	<i>Charakteristika území</i>	34
4.1.1	Geopark Český ráj	34
4.1.2	Řeka Jizera	38
4.1.2.1	Obecná charakteristika	38
4.1.2.2	Vodní turistika na Jizeře	39
4.1.2.3	Sjízdnost a obtížnost řeky	40
4.2	<i>Průběh a výsledky šetření</i>	42
4.2.1	Průběh šetření	42
4.2.2	Výsledky šetření	45
4.2.2.1	Lokalizační předpoklady	45
4.2.2.1.1	Přírodní předpoklady	45
4.2.2.1.1.1	Reliéf	45
4.2.2.1.1.2	Klima	53
4.2.2.1.1.3	Vodstvo	54
4.2.2.1.1.4	Rostlinstvo a živočišstvo	54
4.2.2.1.2	Kulturněhistorické předpoklady	56
4.2.2.1.2.1	Kulturněhistorické památky	56
4.2.2.1.2.2	Kulturní zařízení	62
4.2.2.1.2.3	Společenské akce	65
4.2.2.2	Lokalizační předpoklady geoturismu	68
4.2.2.3	Lokalizační předpoklady vodní turistiky	68
4.2.2.4	Lokalizační předpoklady geoturismu v rámci vodní turistiky	68
5	SHRNUTÍ A DISKUSE VÝSLEDKŮ	72
6	NÁVRHY A DOPORUČENÍ.....	73
6.1	<i>Obecná doporučení</i>	73
6.2	<i>Návrh geoturistického produktu pro vodáky</i>	74
7	ZÁVĚR.....	77
8	SEZNAM ZDROJŮ	78
9	PŘÍLOHY	I
9.1	<i>Příloha č. 1 – Seznam tabulek</i>	I
9.2	<i>Příloha č. 2 – Seznam obrázků</i>	II

9.3	<i>Příloha č. 3 – Tabulka hodnocení obtížnosti vodního terénu .....</i>	<i>VI</i>
9.4	<i>Příloha č. 4. Fotodokumentace.....</i>	<i>VII</i>
9.5	<i>Příloha č. 5 – Zadání k bakalářské práci.....</i>	<i>XVI</i>

1 ÚVOD

Přístup účastníků cestovního ruchu se v průběhu let mění a vyvíjí. Moderní návštěvník se nyní snaží o aktivní poznávání skrze zážitky, kterých lze dosáhnout kvalitní interpretací daných atraktivit. V současném cestovním ruchu je stále větší důraz kladen také na inovace. Umění zaujmout zákazníka se s rostoucí konkurencí stává stále důležitějším stejně jako to, jak takového zákazníka uspokojit. Vznikají proto originální produkty, mezi které se bezesporu řadí i tzv. georafting, kterému se právě věnuje tato práce.

Autorka zvolila téma vodáctví, protože se jedná o fenomén českého cestovního ruchu, který má podobně jako například tramping dlouholetou tradici z dob, kdy cestování do zahraničí nebylo takovou samozřejmostí jako dnes a Češi trávili svůj volný čas více v tuzemsku. Česká republika, konkrétně region Geoparku Český ráj, má návštěvníkům stále co nabídnout a tato práce je tak způsobem jak přitáhnout pozornost k atraktivitám domácího cestovního ruchu.

Práce se kromě vodáctví zaměřuje také na geoturismus, který je stále relativně novou formou cestovního ruchu, a proto je povědomí veřejnosti o něm nedostačující. Zároveň může být díky svému zaměření na geologii některými účastníky cestovního ruchu považován za málo atraktivní. Propojení s populární vodní turistikou je tak vhodným způsobem nejen propagace geoturismu, ale také vytvoření nové inovativní formy cestovního ruchu, která je již oblíbená v zahraničních geoparcích.

Geopark Český ráj byl za zkoumané území zvolen také z důvodu, že autorka v dané lokalitě žije, a proto ji dobře zná.

2 METODICKÝ POSTUP

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce bylo identifikovat lokalizační předpoklady vodní turistiky v rámci geoturistické nabídky Geoparku Český ráj. Bylo zjišťováno, jaký má tato oblast potenciál stát se destinací pro tzv. georafting, který je již populární v mnohých zahraničních geoparcích. Zjištěné skutečnosti byly následně sestaveny do návrhů geoturistických produktů pro vodní turisty různých kategorií.

2.2 Výzkumné otázky

Za účelem dosažení výše uvedeného cíle této práce byla zformulována následující výzkumná otázka:

„Jaké jsou lokalizační předpoklady georaftingu na řece Jizeře v Geoparku Český ráj?“

Tato výzkumná otázka byla následně doplněna o dílčí výzkumné otázky:

„Jaké jsou lokalizační předpoklady vodní turistiky v Geoparku Český ráj?“

„Jaké jsou lokalizační předpoklady geoturismu v Geoparku Český ráj?“

„Jaké jsou v okolí řeky Jizery geoturistické atraktivity?“

2.3 Strategie a metody použité v práci

Vzhledem k zaměření práce na identifikaci lokalizačních předpokladů byla zvolena kvalitativní strategie výzkumu. Pro získávání sekundárních dat byla využita obsahová analýza dostupných zdrojů, jako jsou odborná literatura, propagační materiály a internetové stránky CHKO Český ráj, České geologické služby a Geoparku Český ráj. V rámci primárního výzkumu byly použity především metody terénního šetření, pořizování fotodokumentace a konzultace s informátory za použití polostrukturovaných rozhovorů. Podrobný průběh šetření a kvalitativního výzkumu je popsán v kapitole 4.2.1.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Geoturismus

3.1.1 Definování geoturismu

Tourtellot (2011) uvádí dva hlavní způsoby, jak lze termín geoturismus pochopit, přičemž vše se odvíjí od toho, jak je pochopena předpona „geo“. Podle něj ji první skupina autorů v čele s Thomaselem Hosem, který je v této oblasti považován za průkopníka, přisuzuje geologii a na tuto vědu je pak kladen důraz v jejich definicích. Druhou možností je podle Tourtellota (2011) „pochopení geoturismu jako geografického turismu, jak uvádí Národní zeměpisná společnost (National Geographic Society)“.

Pásková (2012) ovšem přichází s názorem, že toto dvojí pojetí, tedy geologické i geografické, by mělo být zkombinováno. Geoturismus podle ní zahrnuje všechny typy přírodních i kulturních atraktivit v krajině a neliší se tak tolik od cestovního ruchu obecně. Rozdíl vidí pouze v interpretaci, která v tomto případě hledá vztahy a kořeny v geologickém vývoji Země.

Problematikou definování geoturismu se zabývalo množství autorů, kteří uplatňovali různé přístupy. Pro názornost byly vybrány definice autorů rozdílných národností i profesních zaměření a díky časovému rozpětí je možné pozorovat, jak se vyvíjely v průběhu posledních 20 let (viz Tabulka č. 1).

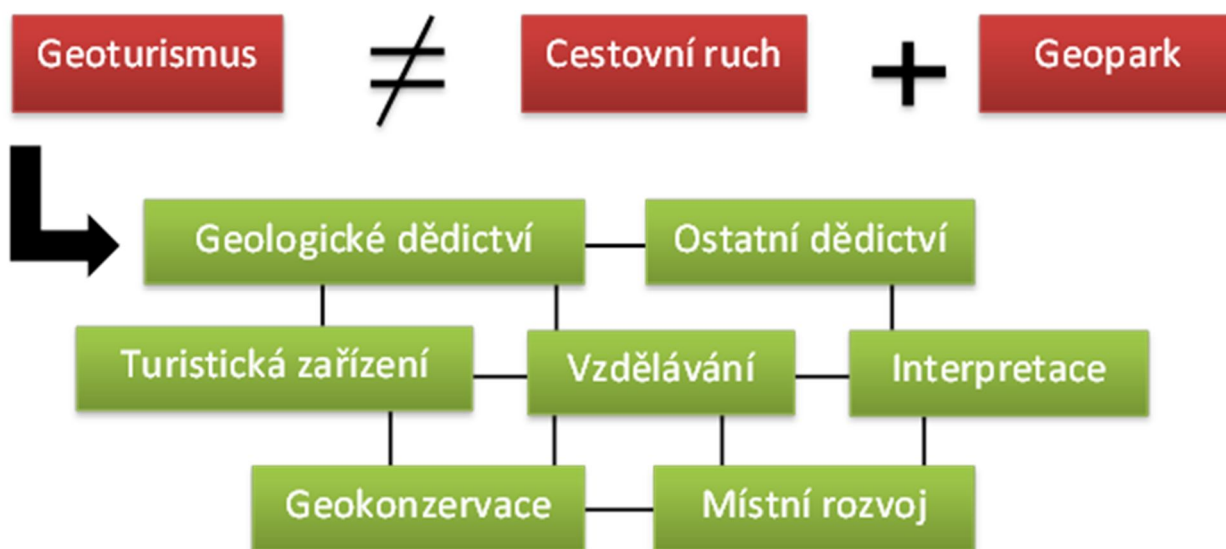
Tabulka č. 1: Definice pojmu geoturismus podle různých autorů. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce

Autor	Definice
Hose (1995) (Hose, 1995 cit. in Burek and Prosser, 2008:38)	„Zajištění interpretace a služeb umožňující turistům získat znalosti a porozumět geologii a geomorfologii daného místa (včetně jeho přínosu k rozvoji věd o Zemi) nad rámec pouhého estetického ocenění.“
Sadry (2009: 184)	„Geoturismus je cestovní ruch založený na znalostech. Jedná se o interdisciplinární sloučení průmyslu cestovního ruchu s ochranou a interpretací rysů neživé přírody, mimo jiné beroucí v úvahu i související kulturní záležitosti v rámci geologických míst, pro širokou veřejnost.“

<p>Dowling and Newsome (2010a)</p> <p>(Dowling and Newsome, 2010a cit. in Dowling, 2010b:1)</p>	<p>„Geoturismus je forma cestovního ruchu v přírodních oblastech, která se výslovně zaměřuje na geologii a krajinu. Podporuje cestovní ruch v geologických lokalitách a ochranu geodiverzity a porozumění věd o zemi prostřednictvím pochopení a vzdělávání. Toho je dosaženo pomocí nezávislých návštěv geologických míst, využívání geostepek a vyhlídek, prohlídek s průvodcem, geoaktivit a sponzorování návštěvnických center.“</p>
<p>National Geographic (2010)</p>	<p>„Geoturismus je cestovní ruch, který udržuje nebo zlepšuje geografický charakter místa - jeho životní prostředí, kulturu, estetiku, dědictví a blahobyt jeho obyvatel.“</p>
<p>Arouca Declaration (2011)</p>	<p>„Geoturismus je cestovní ruch, který udržuje a zlepšuje identitu oblasti s ohledem na její geologii, životní prostředí, kulturu, estetiku, dědictví a blahobyt jejích obyvatel.“</p>
<p>Hose a Vasiljevic, (2012: 38-39)</p>	<p>„Zajištění interpretace a služeb pro geologické a geomorfologické lokality a jejich topografii spolu s propojením artefaktů nacházejících se přímo na daném místě nebo i mimo něj a to tak, aby byly zachovány pro ocenění, vzdělávání a výzkum pro současné i budoucí generace.“</p>
<p>Zelenka a Pásková (2012: 182)</p>	<p>„Geoturismus je forma udržitelného cestovního ruchu založená na poznávání vývoje Země pomocí aktivního prožitku geologicky zajímavé krajiny s významným geologickým dědictvím.“</p>
<p>Dowling (2013: 61)</p>	<p>„Geoturismus je udržitelný cestovní ruch, který se primárně soustředí na prožívání geologických rysů Země způsobem, který podporuje porozumění životnímu prostředí a kultuře, uznání a ochranu a zároveň je místně prospěšný.“</p>
<p>Pásková (2014a: 231)</p>	<p>„Geoturismus je soubor udržitelných aktivit cestovního ruchu na území geoparku, jehož jádrem je výklad geologických jevů a procesů pomocí geologických stezek a průvodce, popularizace pomocí upomínkových a osvětových materiálů.“</p>

Podle Páskové (2012) je tento typ turismu soustředěn především do geoparků, které disponují takovými geotypy, jako jsou krasové oblasti, jeskynní systémy, kaňony, skalní města atd. Oproti tomu Carvalho a Rodrigues (2010) zdůrazňují, že geoturismus nelze definovat pouze jako turismus na území geoparků a že zahrnuje mnohem více než jen geodiverzitu. Naopak, jak je patrné z následujícího schématu (viz Obrázek č. 1), kromě geologického dědictví vyzdvihují i další aspekty prostředí, jako jsou biodiverzita, historie či kultura, které jsou atraktivní pro turisty a tento holistický přístup tak může zlepšit jejich prožitek.

Obrázek č. 1: Geoturismus a jeho součásti. Zdroj: Přejato z: Carvalho a Rodrigues (2010:476)

3.1.2 Interpretace a geoprůvodcovství

Jak uvádějí Dowling a Newsome (2006), mnozí lidé jsou mnohem více přitahováni živou přírodou než kameny. Chápou, že pro návštěvníky je atraktivnější pozorování zvířat v jejich přirozeném prostředí či obdivování rostlin všech možných barev a tvarů. Právě proto je podle nich zásadní součástí geoturismu interpretace. Uvádějí, že se jedná o způsob jak z pro někoho obyčejného kusu skály udělat cenný prvek geologického dědictví, díky kterému návštěvníci objeví dosud nepoznanou tvář planety Země.

Řídkošil (2010) chápe geoturismus jako formu zážitkové turistiky, což se projevuje především aktivním zapojením jeho účastníků. Podle něj se tak na exkurzích místo pasivního přijímání informací přímo účastní dějů, místo pouhého prohlédnutí dané lokality zapojují všechny smysly. Toto uvádí jako způsob jak mohou lépe pochopit danou problematiku a získat komplexnější zážitek.

Dowling a Newsome (2006) tvrdí, že správná interpretace může být také silným nástrojem k ovlivňování návštěvníků, neboť podněcuje jejich zájem a umožňuje lepší porozumění a tím i lepší celkový zážitek. Dodávají, že je potřeba vzdělávat návštěvníky v oblasti ochrany a geokonzervace, kdy by měli být poučeni o dopadech svého chování s cílem tyto dopady minimalizovat.

Prostředkem interpretace v geoparcích je tzv. geoprůvodcovství.

3.1.2.1 Geoprůvodcovství

Geoprůvodce neboli „georanger“, jak jsou nazýváni v zahraničních geoparcích, považuje Řídkošil (2010) za nezbytnou součást fungujícího geoturismu. Za jejich úkol považuje nejen průvodcovskou činnost, tedy seznamování návštěvníků s danými lokalitami, ale také určité usměrňování jejich chování tak, aby nedocházelo k narušování charakteru území.

V rámci rozhovoru MF Dnes (2008) Řídkošil dodává ještě jeden důležitý přínos geoprůvodcovství, kterým jsou finanční benefity. Ilustruje to na příkladu německých georangerů, kteří do místního geoparku údajně dokáží přilákat až 200 000 návštěvníků ročně, kteří za tyto služby samozřejmě platí.

Pásková (2014b) uvádí, že od georangera, tedy vyškoleného průvodce, návštěvníci očekávají, že je seznámí s daným územím a že zároveň získají určité znalosti. Zdůrazňuje proto, že je klíčové, aby byly dané geologické lokality a jevy prezentovány formou srozumitelnou široké veřejnosti včetně dětí. Společně s Řídkošilem (2010) se shoduje, že nejlepším způsobem je výklad pomocí zážitků a příběhů.

Za vhodné kandidáty na pozice geoprůvodců považuje Pásková (2014b) místní obyvatele. Uvádí, že danou lokalitu znají lépe než externí pracovníci a často mohou výklad ozvláštnit vlastními zkušenostmi a zážitky. Ani vyžadované odborné znalosti z oboru geověd nejsou překážkou, neboť podle ní jsou rezidenti často ochotni se za tímto účelem dozdělat. Dodává, že díky zapojení se do fungování geoparku, což je mimo jiné jeden z principů geoturismu obecně, dokáží také více ocenit hodnotu geologického dědictví a o to více se zasazují o jeho ochranu a zachování.

3.1.3 Geoparky

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky¹ (2015a) definuje geopark jako „území, které poskytuje obraz o vývoji Země a ukazuje vliv místního přírodního bohatství na ekonomický a kulturní rozvoj společnosti.“

Přestože v této definici není zmíněna žádná ochranná funkce geoparku, Pásková (2014a) uvádí, že geoparky hrají ústřední roli v iniciativě UNESCO zaměřující se nejen na využívání geologického dědictví ale také na jeho zachování. Dále ovšem dodává, že geoparky nejsou v rámci legislativy považovány za chráněné území. Veškerá ochrana podle ní plyne pouze ze společenské shody na soužití lidí s přírodou tak, aby činnost člověka byla prospěšnou, nikoli devastující pro přírodní, krajinné a kulturní hodnoty daného území.

Území geoparku zahrnuje jednotlivé geotopy, které Zelenka a Pásková (2012: 181) definují jako „geologicky zajímavé lokality, které představují významnou součást geologického dědictví a jsou zároveň atraktivitami geoturismu.“ Řadí mezi ně například jeskyně, vodopády, skalní města a další lokalizační předpoklady geoturismu.

Aby se území mohlo stát geoparkem, musí splňovat určitá kritéria, mezi které Pásková (2014b: 85) zahrnuje:

- geologickou významnost území,
- kompaktnost území,
- dostatečnou velikost území a počet obyvatel realizující udržitelný rozvoj,
- geologické a geomorfologické dědictví,
- související kulturní a historické stopy v krajině.

Oficiální kritéria pro vznik evropského geoparku jsou podle EGN (2015a) sepsána v Chartě evropských geoparků a dále podrobněji vyčíslena v Hodnotícím dokumentu (Evaluation document), který každý kandidátský geopark vyplňuje a přikládá jako součást podkladů pro proces žádosti o členství.

---

¹ Dále jen AOPK ČR

3.1.3.1 Přínos geoparků

Podle Farsani et al (2012) má rozvoj cestovního ruchu obecně přímý vliv na rozvoj místní ekonomiky. Dále uvádí, že právě geoparky, které jsou hlavními průkopníky rozvoje geoturismu, mají největší zásluhy na benefitech pro místní komunitu.

Dowling (2010) vztahuje jejich přínos na místní obyvatelstvo ve smyslu vytváření nových pracovních příležitostí a dalších ekonomických benefitů. Uvádí, že místní jsou podporováni k zakládání lokálních podniků a tzv. „cottage industries“, což jsou podle Economy Watch (2010) drobné podniky, kdy jsou produkty vyráběny doma členy rodiny a často za použití tradičních technik. Právě produkci regionálních výrobků zmiňuje i Pásková (2014a) jako jeden z příkladů hospodářských aktivit, které by měly být podporovány na území geoparků, jelikož využívají místní podmínky, suroviny a tradiční postupy a jsou díky tomu šetrné k přírodě a krajině.

El Wartiti et al (2009 in Farsani et al, 2012) zastávají názor, že geologické dědictví může mít velký přínos zvláště pro venkovské oblasti, ve kterých může tvořit nový či dodatečný příjem. Zmiňují, že tyto oblasti, které často nedisponují dostatečnými atraktivitami ani infrastrukturou pro rozvoj běžných forem cestovního ruchu, mohou najít uplatnění právě v relativně nové formě, kterou je geoturismus.

Ekonomické benefity však nejsou jediným pozitivním vlivem, který geoparky mají na místní obyvatelstvo. Farsani et. al (2012) neopomínají ani vzdělání, kdy se místní díky vzniku geoparku a následnému rozvoji geoturismu mají možnost poučit o krajině, která je obklopuje. Poučení se o této nové stránce oblasti, kde žijí, uvádí Farsani et. al (2012) jako nový zdroj možností jejího prožívání.

Pásková (2014a: 223) dodává, že právě aktivní zapojení obyvatel do fungování geoparku je zásadní a to především za účelem „*udržitelného využívání hodnot krajiny a dalšího úsilí o její obnovu a rozvoj*“. Znalosti okolí, místních zvyků, tradic a způsobu života, které obohatí o určité množství odborných znalostí z oborů geologie, geomorfologie a dalších, považuje za důvod, proč se právě členové místní komunity mohou stát vhodnými kandidáty na pozice geoprůvodců.

Na závěr nelze opomíjet ani konzervační funkci geoparků. Mnozí autoři (např. Dowling, 2013; Pásková, 2014a; Zelenka a Pásková, 2012) považují geoturismus za formu

udržitelého turismu a jako takový je jedním z jeho cílů cestovní ruch, který „*dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí*“ (Zelenka a Pásková, 2012: 590). Do přírodního prostředí spadá v případě geoparků především geologické dědictví, které je jejich hlavní devizou, a proto je nezbytné dbát na jeho ochranu. To je mimo jiné zaneseno i v Chartě evropských geoparků (EGN, 2015d), která jasně zakazuje ničení či prodej geologických objektů a také nabádá k zlepšování přírodního prostředí a podpoře politiky udržitelého rozvoje.

3.1.3.2 Spolupráce geoparků

Ve spolupráci mezi geoparky existuje poměrně jednoduchá hierarchie. Podle Páskové (2014b) tvoří nejnižší úroveň Síť národních geoparků jednotlivých zemí a dále jsou tyto sítě sdružovány do větších celků podle kontinentů, kde jsou však v současné době pouze dva zástupci – Evropská síť geoparků a Asijsko-pacifická síť geoparků. Madonská deklarace (AOPK ČR, 2004) sepsaná mezi Divizí věd o Zemi při UNESCO a Evropskou sítí geoparků ale potvrzuje, že existují snahy o vytvoření dalších kontinentálních sítí, přičemž jako vzor by měla sloužit právě Evropská síť geoparků.

Pro evropské geoparky má podle Madonské deklarace (AOPK ČR, 2004) cesta do Globální sítě geoparků několik fází. Uvádí, že daný geopark musí nejprve získat členství ve dvou hierarchicky nižších sítích a to v národní síti geoparků dané země a následovně v Evropské síti geoparků. Dále říká, že Evropská síť geoparků plní funkci integrující organizace pro Globální síť geoparků.

3.1.3.2.1 Síť globálních geoparků

V současné době má Síť globálních geoparků (Global Network of National Geoparks, 2015) celkem 111 členů ze 34 zemí světa. Zemí s nejvyšším počtem členů je podle tohoto zdroje Čína s 31 geoparky následována Španělskem, na jehož území se jich nachází 10.

Podle UNESCO (2015) je síť globálních geoparků nezisková organizace založená v roce 2004 v Paříži, jejíž členové jsou zavázáni spolupracovat, sdílet informace a nápady tak, aby bylo dosaženo co nejvyšší kvality všech produktů a postupů. Doplnuje, že každé dva roky se koná Mezinárodní konference globálních geoparků, kde se scházejí všichni členové. Mezitím je podle UNESCO (2015) Síť globálních geoparků řízena prostřednictvím svých regionálních divizí.

3.1.3.2.2 Síť evropských geoparků

Síť evropských geoparků² (EGN, 2015b) má v současné době celkem 69 členů ze 23 zemí Evropy.

SEG byla podle EGN (2015c) založena v roce 2000 na řeckém ostrově Lesbos 4 evropskými geoparky, jmenovitě francouzským Reserve Geologique de Haute-Provence, řeckým Muzeem přírodní historie zkamenělý les Lesbos, německým Geoparkem Gerolstein/Vulkaneifel a španělským Kulturním parkem Maestrazgo a to za účelem podnícení spolupráce při ochraně geologického dědictví a podpoře udržitelného rozvoje svých oblastí v Evropě. EGN (2015d) dále uvádí, že zástupci zakládajících geoparků také vytvořili Chartu evropských geoparků, jejímž podpisem dodnes stvrzují geoparky svou kandidaturu na členství v SEG. Podle stejného zdroje je součástí Charty vymezení pojmu evropský geopark, jeho hlavní úkoly, cíle a povinnosti.

EGN (2015e) dodává, že už od svého vzniku SEG úzce spolupracovala s UNESCO v rozvíjení společných cílů, jako jsou vzdělávání veřejnosti o životním prostředí, podpora regionálního udržitelného rozvoje a aktivity týkající se geologického dědictví. Tato spolupráce byla podle ní v roce 2001 formálně zpečetěna podpisem smlouvy a SEG od té doby působí pod záštitou UNESCO.

3.1.3.2.3 Síť národních geoparků – Geoparky v České republice

Jak už bylo zmíněno výše, geoparky obecně nejsou podle zákona chráněným územím, což platí i o geoparcích v České republice.

České geoparky jsou tak upravovány „Směrnicí Ministerstva životního prostředí č. 6/2007 k zabezpečení jednotného postupu rezortu při nominaci území na národní geopark“ (AOPK ČR, 2007). Podle tohoto zdroje nejenže definuje pojmy jako „geopark“ a „Síť národních geoparků, ale také popisuje podmínky a postup pro podávání žádostí o titul národního geoparku, postup jejich vyhodnocování a také způsob kontroly vedení geoparku a s tím související případné sankce. Přílohou této směrnice jsou „Kritéria hodnocení území při nominaci na národní geopark“.

Dalším dokumentem, který se zabývá problematikou českých geoparků, je Charta národních geoparků z roku 2010 (AOPK ČR, 2010). Podle tohoto zdroje je zde definován pojem „národní geopark“ a seznam jeho základních charakteristik. Zmíněn je i Certifikát

---

² dále jen SEG

národní geopark, jehož vlastnictví potvrzuje, že se geopark rozvíjí v souladu s Chartou národních geoparků..

Podle České geologické služby (2015) je v České republice 6 národních geoparků:

- Český ráj,
- Egeria,
- GeoLocí,
- Železné hory,
- Kraj blanických rytířů,
- Podbeskydí

a 5 geoparků kandidátských:

- Geopark Joachima Barranda,
- Vysočina,
- Jeseníky,
- Broumovsko,
- Ralsko.

3.1.4 Georafting

Hjalager (2002 in Farsani, 2012) zastává názor, že v případě geoturismu se stále jedná o relativně novou formu turismu a jako takový jsou jeho nezbytnou součástí inovativní strategie. Samotnou inovaci pak dělí do pěti kategorií na produkt, proces, management, logistiku a instituční inovace.

Mezi inovace v rámci produktu lze zařadit originální programovou nabídku, tedy neobvyklé aktivity, které lze v geoparku provozovat a které tak mohou ozvláštnit geoturistické možnosti dané lokality. Za příklad takové aktivity lze jednoznačně považovat tzv. georafting, který Zelenka a Pásková (2012: 182) definují jako „*rafting s poznávacím procesů a jevů vývoje Země, zpravidla doplněný výkladem*“.

Narozdíl od zahraničních geoparků, kde se georafting či geokajaking úspěšně rozšiřuje, české geoparky v tomto směru zaostávají. Typický příklad této aktivity byl zaznamenán pouze v Geoparku J. Barranda, kde se nachází unikátní Vodácká naučná stezka Berounka. Podobné aktivity, avšak ve velmi zjednodušené podobě, jsou poskytovány také v Geoparku Ralsko a Geoparku Kraj Blanických rytířů. Jejich popis a další příklady ze zahraničních geoparků jsou shrnuty v Tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Příklady georaftingových produktů. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce

Země	Geopark	Produkt	Popis	Obrázek	Zdroj
Česká republika	Geopark Ralsko	Kánoí po řece Ploučnici	<ul style="list-style-type: none"> - největší zajímavostí je průrva Ploučnice (další názvy: Pekelný jícen, Hromová Rána nebo Čertova díra) - vodní tunel vytesaný do pískovcové skály o celkové délce 41 metrů 	 <p>Obrázek č. 2: Plavba průrvou Ploučnice. Zdroj: Kudy z nudy.cz (2016)</p>	<p>http://geoparkralsko.cz/zazitky/165-kanoi-po-rece-ploucnici</p> <p>http://www.kudyznudy.cz/Aktivita-a-akce/Aktivita-Prurva-Ploucnic.aspx</p> <p>http://www.kudyznudy.cz/Aktivita-a-akce/Aktivita-Prurva-Ploucnic.aspx</p>
Česká republika	Geopark Kraj Blanických rytířů	Výlety na řeku Sázavu	<ul style="list-style-type: none"> - nabídka 1 – 6denních výletů na jedné z vodáckých nejpoblárnějších českých řek - okolí řeky lemováno četnými skalními výchozy, např. Skály u Kácova - další atraktivita v okolí: hrad Český Šternberk, pivovar Hubertus v Kácově či Vodácké muzeum v areálu zámku ve Zručí nad Sázavou. 	 <p>Obrázek č. 3: Skály u Kácova. Zdroj: Geopark Kraj blanických rytířů (2016b)</p>	<p>http://vylety.blanik.net/cs/1247-vodacke-vylety</p> <p>http://www.geopark-kbr.cz/cs/skaly-u-kacova</p> <p>http://kalendar.blanicti-rytiri.cz/kultura/slavnostni-otevreni-expozice-vodactvi#.VribP0PYF2s</p>

<p>Česká republika</p>	<p>Geopark J. Barranda</p>	<p>Vodácká naučná stezka Berounka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - celková délka cca 82 km (přibližně z 1/3 na území geoparku) - vybudována již v roce 1984 - 14 zastavení s naučnými panely informujícími o řece Berounce, místní přírodě, geologické minulosti, historii či významných osobnostech 	 <p>Obrázek č. 4: Vodácká naučná stezka Berounka. Zdroj: Správa CHKO Křivoklátsko (2016)</p>	<p>http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/sprava-informuje/naucne-stezky/vodacka-naucna-stezka-berounka/</p>
<p>Čína</p>	<p>Geopark Longhushan</p>	<p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - řeka Luxi - skalní hroby v načervenalých pískovcových křídových útvarech - tzv. Danxia - pohyb na tradičních bambusových plavidlech - doprovod průvodce 	 <p>Obrázek č. 5: Plavba po řece Luxi. Zdroj: Pásková (2015)</p>	<p>přednáška M. Páskové na cestovatelské besedě (2015)</p>

Čína	Geopark Leye-Fengshan	-	<ul style="list-style-type: none"> - podzemní řeka Poxin a soustava okolních jeskyní - krasová okna ve scénické oblasti Sanmenhai - doprovod průvodce - plavba na vícemístných vorech 	 <p>Obrázek č. 6: Plavba krasovými okny. Zdroj: Pásková (2015)</p>	přednáška M. Páskové na cestovatelské besedě (2015)
Čína	Hongkong Geopark	Kayak and Hike	<ul style="list-style-type: none"> - záliv Clearwater Bay - jeskyně a útesy vytvořené sopečným prachem před 140 miliony let - za příznivých podmínek proplouvání kamennými oblouky - součástí výletu je i možnost koupání a šnorchlování, kdy lze pozorovat mořskou floru a faunu 	 <p>Obrázek č. 7: Proplouvání kamenným obloukem, Clearwater Bay. Zdroj: Kayak and hike (2016)</p>	http://saikung.com/2013/02/kayaking-in-sai-kung/ http://www.kayak-and-hike.com/itinerary https://geoexpat.com/articles/ou-t-about/kayaking-in-hong-kong

<p>Finsko</p>	<p>Rokua Geopark</p>	<p>Kayaking trip to River/Lake Oulu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jednodenní výlety na kajaku na jezero Oulu, řeku Oulu či dvoudenní výlet na kánoi - doprovod instruktora 	 <p>Obrázek č. 8: Plavba po jezeře Oulu. Zdroj: Rokua Geopark (2016)</p>	<p>http://www.rokua.com/en_activities_kayak_trip_on_river_oulu</p> <p>http://www.rokua.com/en_activities_kayaking_trip_to_lake_oulu</p> <p>http://www.rokua.com/en_activities_991_23</p>
<p>Japonsko</p>	<p>San'in Kaigan Geopark</p>	<p>Geo Canoe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prozkoumávání pobřeží Japonského moře na ostrově Honšú v okolí pláže Takeno známé svou křišťálově čistou vodou a bílými písčnými plážemi - v blízkosti pláže se nacházejí jeskyně, tunely a rozmanité skalní útvary - doprovod certifikovaného geoprůvodce 	 <p>Obrázek č. 9: Geomorfologické útvary na pobřeží ostrova Honšú. Zdroj: Visit Kinosaki (2016)</p>	<p>http://visitkinosaki.com/explore/things-to-do/geo-sea-kayak/</p> <p>http://www.takeno-geocanoe.com/english/</p>

Kanada	Stonehammer Geopark	Stonehammer Geopark Paddle	<ul style="list-style-type: none"> - výlety na kajacích v okolí města Saint John a vesničky St. Martins na pobřeží zálivu Fundy - nejznámějším cílem jsou jeskyně St. Martins Sea Caves vyhloubené erozí do pískovce a slepence 	 <p>Obrázek č. 10: Jeskyně St. Martins Sea Caves. Zdroj: Village of St. Martins (2015)</p>	<p>http://riverbayadventures.com/Schedule.html</p> <p>http://www.stmartinscanada.com/attractions-events/st-martins-sea-caves/</p> <p>http://www.stonehammergeopark.com/st-martins.html</p>
Malajsie	Langkawi Geopark	Mangrove Kayak Trip	<ul style="list-style-type: none"> - plavba na kajaku mangrovníkovou džunglí - zaměřeno spíše na šetrné pozorování místní přírody nepoškozující životní prostředí - možnost zahlédnout opice, hady a další tropická zvířata - návštěva jeskyně s netopýry - doprovod zkušeného průvodce prezentující nejen místní přírodu, ale i historii a kulturu 	 <p>Obrázek č. 11: Plavba mangrovníkovou džunglí. Zdroj: Langkawi Nature (2010)</p>	<p>http://www.langkawinature.com/langkawi-eco-tours.htm</p>

<p>Rakousko</p>	<p>Nature Park Eisenwurzen</p>	<p>GeoRafting</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 3 společnosti spolupracující s geoparkem, které se zabývají georaftingem (Deep Roots – Adventures, Sportagentur Gesäuse, Rafting Camp Palfau) - řeky Salza a Enže - nabídka půldenních, celodenních i dvoudenních plaveb na raftech, kajacích i kánoích - k dispozici vyškolení instruktoři georaftingu, kteří mají znalosti o geologii a formování místní krajiny - divoká voda v prostředí rakouských Alp, vápencové a dolomitové skály - možnost navštívit známý Palfauský kaňon – soutěska s 5 vodopády, dřevěnými můstky přes kaňony a vyhlídkou nad údolím Salzy 	 <p>Obrázek č. 12: Sjíždění řeky Salzy. Zdroj: Salza.cz (2014)</p>	<p>http://www.geoline.at/ausflugsziele/georafting/anmeldung-und-kontakt/</p> <p>http://www.wasserloch.at/en/tour-through-the-gorge.html</p> <p>http://www.raftingcamp.at/de/outdoor/rafting/geo-rafting</p> <p>http://www.salza.at/</p> <p>http://www.rafting-salza.at/rafting-and-kanu</p> <p>http://www.rafting-salza.at/kajak</p>
------------------------	--------------------------------	-------------------	---	---	---

<p>Slovinsko/ Rakousko</p>	<p>Karavanke/ Karawanken Geopark</p>	<p>Mine tour by kayak</p>	<ul style="list-style-type: none"> - originální exkurze v bývalém dole - začátek v muzeu hornictví, odtud autentickým hornickým vláčkem 3,5 km dlouhým tunelem do samotného dolu a následně po schodech k vodě - prozkoumávání podzemních jezer z paluby kajaku v hloubce téměř 700 m pod povrchem - cesta zpět opět vláčkem a zakončena prohlídkou hornického muzea - doprovod průvodce 	 <p>Obrázek č. 13: Plavba po podzemních jezerech. Zdroj: Geopark Karavanke (2012 – 2015)</p>	<p>http://www.podzemljepece.com/en/main/ogled-rudnika-s-kajakom?lang=en</p> <p>http://www.geopark-karawanken.at/en/offers/actual-offers/mine-tour-by-kayak.html</p>
---------------------------------------	--	-------------------------------	---	---	---

<p>Velká Británie</p>	<p>English Riviera Geopark</p>	<p>Canoe the Geopark Coves</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prohlídka pobřeží zátoky Tor Bay z paluby kánoe - doprovod specializovaného průvodce – výklad o geologii, pozorování mořských živočichů jako tuleni či delfíni 	 <p>Obrázek č. 14: Crystal Cove – odhalená stěna krystalického kalcitu, zátoka Tor Bay. Zdroj: English Riviera UNESCO Global Geopark (2016b)</p>	<p>http://www.englishrivierageopark.org.uk/section_main.cfm?section=736</p>
<p>Velká Británie (Skotsko)</p>	<p>North West Highlands Geopark</p>	<p>Kayak Adventures</p>	<ul style="list-style-type: none"> - plutí na kajaku na jezeře Loch Laxford - pozorování mořských ptáků a tuleňů - doprovod certifikovaného průvodce 	 <p>Obrázek č. 15: Plavba po jezeře Loch Laxford. Zdroj: Ridgway Adventure (2016)</p>	<p>http://www.ridgway-adventure.co.uk/sea-kayak-days</p>

<p>Velká Británie (Wales)</p>	<p>Geo Mon Geopark</p>	<p>Rock hopping: Geology by kayak</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poznávání pobřeží ostrova Anglesey z paluby kajaku s doprovodem vyškoleného geoprůvodce - výklad o geologii a způsobu formování krajiny doplněný o místní historii, folklor a příběhy místních obyvatel - možnost navštívit místa nepřístupná z pobřeží - na výběr jsou 3 různé trasy lišící se délkou i obtížností 	 <p>Obrázek č. 16: Pobřeží ostrova Anglesey. Zdroj: GeoMôn Anglesey Geopark (2016)</p>	<p>http://geomon.co.uk/geo-kayaking/4575590544</p> <p>http://b-active-rhoscolyn.co.uk/course/rock-hopping-geology-by-kayak/</p>
--------------------------------------	------------------------	---------------------------------------	--	---	---

3.2 Vodní turistika

3.2.1 Historie

Podle Bílého et al. (2000) sahají kořeny vodní turistiky až k počátkům samotného lidstva. Přestože k rekreačním a sportovním účelům se podle nich nejrůznější plavidla začala využívat až o staletí později, potřeba překonávat vodní toky byla úzce spjata s každodenním životem lidí už dávno předtím.

Bílý et al. (2000) tvrdí, že na vznik vodní turistiky měl zásadní vliv vznik dvou základních plavidel, kánoí a kajaků. Původ kánoí vidí u severoamerických indiánů, kteří je používali při lovu, jako dopravní prostředky i pro válečné účely. Kolumbovým objevům pak přisuzují rozšíření těchto lodí po celé Evropě, kde například v Anglii docházelo k jejich používání k rekreačním účelům již od roku 1850. V českých zemích pak Příkryl (2012) výskyt první kánoí datuje do 70. let 19. století.

Jako druhé plavidlo zmiňují Bílý et al. (2000) kajak, původně sestrojený Eskymáky obývajícími nejsevernější oblasti zeměkoule. Upozorňují na kruté klimatické podmínky panující v těchto oblastech, kterým bylo nutné kajak přizpůsobit, a jedná se proto, narozdíl od kánoe, o uzavřené plavidlo s otvorem pouze pro sedícího člověka.

Později se používání kajaku především přes skandinávské země rozšířilo do Evropy (Bílý et al., 2000). I české země však mají své zástupce mezi průkopníky vodáckého sportu, neboť Příkryl (2012) zmiňuje například rytíře Zachaře z Pašiněvsi, který údajně se svým kajakem brázdil české řeky již v 15. století. Jako jeho novodobějšího nástupce zmiňuje Josefa Rösslera Ořovského, který se o několik staletí později ve velké míře zasloužil o rozvoj vodní turistiky a kanoistiky.

Rostoucímu rekreačnímu a sportovnímu využití kajaků a kánoí přisuzují Bílý et al. (2000) vznik prvních kanoistických klubů. Jako příklad uvádějí anglický Royal Canoe Club, který se svým vznikem v roce 1866 považují za nejstarší. Svaz kanoistů království českého založený v roce 1913 již zmiňovaným Josefem Rösslerem Ořovským pak zmiňují jako předchůdce současného Českého svazu kanoistů.

3.2.2 Charakteristika

Bílý et al. (2000) považují vodní turistiku za pohybově rekreační aktivitu, která je spjatá s vodním prostředím. Její rekreační charakter je podle nich způsobován především významným vlivem jednotlivých složek přírodního prostředí jako voda či sluneční záření. Vodní turistiku dále charakterizují jako soubor tří základních složek, pohybovou činnost, kulturně poznávací činnost a odborně technické dovednosti a znalosti.

3.2.2.1 Pohybová činnost

Při sjíždění řek vodní turisté podle Bílého et al. (2000) uplatňují specifické návyky a dovednosti, především techniky pro ovládání lodi, které by měli získat alespoň základním vodáckým výcvikem. To, jak bude tato pohybová aktivita náročná, přisuzují několika faktorům především pak charakteristice terénu.

Každý úsek splavné řeky je podle vodáckého průvodce Raft.cz (2016a) ohodnocen z hlediska obtížnosti ovlivňované spádem řeky, průtokem vody a charakterem koryta. V České republice je používáno tzv. alpské hodnocení řek, které je tvořeno 7 základními stupni obtížnosti (viz Příloha č. 3).

3.2.2.2 Kulturně poznávací činnost

Jak tvrdí Bílý et al. (2000), tento aspekt odlišuje vodní turistiku od ostatních aktivit spjatých s vodním prostředím. Za cíl vodních turistů označují nejen splutí dané řeky, ale zároveň i poznání jejího okolí a to z hlediska zeměpisného, přírodovědného, kulturního i hospodářského.

Mnohé řeky jsou situovány v malebných údolích, obklopeny antropogenními zajímavostmi, jako jsou hrady, zámky, romantické zříceniny či lidové stavby, které umožňují poznat historii dané oblasti. Nelze opomenout ani přírodní bohatství ve formě živočichů a rostlin, které lze pozorovat jak na březích, tak přímo z paluby lodi.

3.2.2.3 Odborně technické dovednosti a znalosti

Sam Bílý et al. (2000) zařazují takové dovednosti a znalosti, které umožňují poradit si s očekávanými i neočekávanými událostmi či problémy, které mohou nastat při splouvání řek. Mezi ty očekávané řadí například stavění stanu či vaření v přírodě a naopak neočekávaná může být oprava lodi.

Výbavu na vodáckou turistiku Bílý et al. (2000) člení na výzbroj a výstroj. Do výzbroje zahrnují především loď a její příslušenství, kam mezi základní používané typy lodí řadí kánoe, kajaky, pramice a nafukovací a skládací plavidla. Výstrojí pak rozumí oblečení, boty, přilbu atd.

3.3 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu

Kotíková (2013) tvrdí, že aby se určité místo mohlo stát turistickou destinací, je nezbytné, aby vykazovalo určitý potenciál, musí tedy mít určité předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Studium těchto předpokladů je proto důležitou součástí studia cestovního ruchu jako celku, kterým se zabývá samostatná vědní disciplína, geografie turismu (Hamarneh, 2012).

Při studiu publikací zabývajících se tématem předpokladů cestovního ruchu se nelze neseťkat s termínem „potenciál území pro rozvoj cestovního ruchu“. Často je používán jako synonymum pro předpoklady cestovního ruchu, ale například Pásková (2014a) zmiňuje určité odlišnosti. Narozdíl od potenciálu, který podle ní představuje pouze základní přírodní i člověkem vytvořené zdroje, které do určité destinace přivádí návštěvníky, se v případě předpokladů jedná o širší pojem zahrnující jak současnou výši potenciálu, tak podmínky jeho aktivace a objem a charakter poptávky po cestovním ruchu.

Problematikou třídění předpokladů rozvoje cestovního ruchu se v průběhu let zabývalo množství publikací (např. Wokoun a Vystoupil, 1987; Kopšo a kol., 1992; Vystoupil, Šauer a kol., 2011; Hrala, 2013). Zmínění autoři nicméně shodně vycházejí z teorií představených Mariotem (1971, 1973, 1983) s případnými odchylkami například v terminologii (viz Hrala, 2013). Funkčně chorologické členění, které se používá dodnes, pochází z roku 1971, kdy Mariot předpoklady cestovního ruchu rozdělil do 3 skupin:

- lokalizační předpoklady
- selektivní předpoklady
- realizační předpoklady

Podle Mariota (1971) se autoři nemohou shodnout, která ze tří skupin předpokladů cestovního ruchu je pro jeho rozvoj nejdůležitější. Většina se podle něj přiklání ke skupině tzv. společenských³ předpokladů argumentujíc, že „až vysoký stupeň rozvoje společnosti umožnil využití existujícího přírodního potenciálu“ (Mariot, 1971: 244). Z novějších

---

³ v tomto případě zahrnující selektivní a realizační předpoklady

autorů zastává tento postoj i Hrala (2013), který ovšem neopomíjí ani předpoklady lokalizační, které podle něho hrají zásadní roli při umístění cestovního ruchu.

Mariot (1971) uznává, že vývoj společnosti a s tím související faktory, jako jsou růst životní úrovně obyvatelstva, měnící se preference při využívání volného času či vznik nových technologií uplatňujících se v dopravě atd.⁴, mají podstatný vliv na rozvoj cestovního ruchu. Zároveň ale neopomíjí ani důležitost přírodních faktorů a naopak je toho názoru, že cestovní ruch vzniká právě díky symbióze všech těchto předpokladů.

3.3.1 Lokalizační předpoklady

Podle Mariota (1983) jsou lokalizační předpoklady souhrnem přírodních a antropogenních prvků nacházejících se na určitém území, které toto území kvalifikují na oblast výskytu turismu. Jedná se tedy o atraktivitu, které přitahují návštěvníky a podle Hraly (2013) determinují funkční využití dané oblasti, tedy jaké konkrétní formy cestovního ruchu se zde budou vyskytovat.

Mariot (1983: 140) rozdělil lokalizační předpoklady do 2 hlavních podskupin:

1. *přírodní předpoklady*
2. *kulturněsprávní předpoklady*⁵

3.3.1.1 Přírodní předpoklady

Hrala (2013) uvádí typické rysy přírodních předpokladů, kterými jsou jejich relativně neměnný charakter a plošné rozmístění. Především je však charakterizuje jejich přírodním původem, tedy vznikem bez zásahů člověka.

Do přírodních předpokladů Mariot (1983: 94) zahrnuje:

- *reliéf*
- *klima*
- *vodstvo*
- *rostlinstvo*
- *živočišstvo*

---

⁴ Mariotem později zahrnované do skupiny „selektivních předpokladů“ (Mariot, 1971)

⁵ dalšími citovanými autory označované jako „kulturněhistorické“ (Kopšo a kol., 1992; Vystoupil, Šauer a kol., 2011) či „společenské“ (Hrala, 2013)

Pro **reliéf** Mariot (1983: 95) stanovil několik ukazatelů, jejichž komplexním zhodnocením lze posoudit jeho vhodnost pro cestovní ruch. Jedná se o nadmořskou výšku, relativní výškovou členitost reliéfu, střední úhel sklonu reliéfu, expozici reliéfu, výskyt kontrastních forem reliéfu atraktivních pro cestovní ruch a estetickou hodnotu výhledů do okolí.

Podle *nadmořské výšky* Mariot (1983) krajinu rozděluje na základní krajinné celky (nížiny, vysočiny atd.), jejichž atraktivitu pro cestovní ruch považuje za přímo úměrnou právě rostoucí nadmořské výšce. Na *relativní výškovou členitost* klade důraz z estetického hlediska a žádoucí jsou opět co nejvyšší hodnoty. Tomuto údaji také přisuzuje následné funkční využití oblasti z hlediska jednotlivých forem turismu. *Střední úhel sklonu reliéfu* posuzuje především při hodnocení vhodnosti území pro zimní sporty a turistiku. *Expozice reliéfu* vypovídá o orientaci svahů na jednotlivé světové strany, což podle něj ovšem ovlivňuje pouze některé rekreační aktivity, např. zimní sporty. Mezi *kontrastní formy reliéfu*, které na sebe často soustřeďují pozornost návštěvníků, řadí např. výrazné vrcholy, jeskyně, vodopády a skalní města. *Estetickou hodnotu výhledů do okolí* považuje nevyhnutelně za relativně subjektivní ukazatel, neboť ji nelze kvantitativně vyjádřit. I tak ji však hodnotí jako faktor, který, pokud vykazuje příznivé výsledky, zvyšuje atraktivitu území pro cestovní ruch.

Základním prvkem, který ovlivňuje **klima** v globálním měřítku, je podle Hraly (2013) rozmístění podnebných pásů a jejich charakteristiky. Tvrdí, že nejpříznivější podmínky pro existenci cestovního ruchu poskytují mírný a subtropický pás, které se vyznačují vhodnými teplotami i vlhkostí vzduchu.

Hrala (2013) dále zdůrazňuje vliv klimatických poměrů na sezónnost. Zelenka a Pásková (2012) rozlišují sezónu hlavní, vedlejší a mimosezónu, přičemž hlavní sezóna se vyznačuje největším přívalem návštěvníků do destinace. Uvádějí, že v případě přímořských destinací se jedná o období léta, zatímco v horských oblastech o zimu.

Posuzování klimatických podmínek na určitém území pouze podle příslušnosti k podnebnému pásu je však příliš obecné, a proto Mariot (1983: 100-101) opět přichází s několika podrobnějšími ukazateli. Jedná se o teplotu vzduchu, sněhovou pokrývku, sluneční svit, mlhy, větrnost, srážky a klimatické inverze.

Teplotu vzduchu hodnotí jako jeden z hlavních faktorů, které určují, jaké formy cestovního ruchu a rekreační aktivity se budou na daném území provozovat. *Sněhová pokrývka* je

logicky klíčová pro provozování zimních sportů, i když v současné době již existují zařízení na umělé zasněžování ploch, tzv. sněžná děla. *Sluneční svit* oproti tomu sice nepovažuje za naprosto nezbytný pro většinu forem cestovního ruchu, ale udává, že velice pozitivně ovlivňuje jeho rozvoj. *Mlhy, větrnost, srážky a klimatické inverze* považuje za negativní projevy klimatu, které spíše odrazují od účasti na cestovním ruchu.

Vodstvo neboli hydrologické předpoklady rozdělují Kopšo a kol. (1992) na dvě základní skupiny, *podzemní a povrchové vody*. Využití *podzemních vod* v cestovním ruchu spojují především se specifickým odvětvím, kterým je lázeňství. Za klíčový předpoklad považují existenci míst vývěru těchto vod na povrch, tedy pramenů, v jejichž blízkosti dochází ke koncentraci cestovního ruchu. Atraktivita těchto pramenů je podle Mariota (1983) dvojího typu. V prvním případě se jedná o minerální a termální prameny, které lze využívat k léčebným účelům, zatímco druhá skupina neléčivých pramenů podle něj přitahuje pozornost návštěvníků díky formě svého vývěru (např. gejzíry a vyvěračky).

Hrala (2013) charakterizuje *povrchové vody* jejich plošným rozmístěním a jejich využití silnou závislostí na klimatických podmínkách, především teplotě vzduchu, neboť se často využívají k letní rekreaci. Z tohoto důvodu je označuje za náchylné k sezónnosti a jejich využití cestovním ruchem je často omezeno pouze na dobu letních měsíců. Řadí sem veškeré vodní plochy od globálně významných moří, přes jezera a umělé vodní plochy až po řeky.

Mariot (1983: 109-110) stanovil několik faktorů, podle kterých lze posuzovat roli povrchových vod v rozvoji cestovního ruchu. Jedná se především o *teplotu a čistotu vody, kvalitu dna* atd. U vodních toků navíc zdůrazňuje *měsíční průtok, průměrnou rychlost proudu a šířku koryta*.

V případě **rostlinstva** se autoři (Hrala, 2013; Mariot, 1983; Kopšo a kol., 1992) shodují na jeho nižším významu jakožto činitele rozvoje cestovního ruchu a pokládají ho za prvek, který slouží především k zvýšení estetické hodnoty krajiny. Hrala (2013) nicméně uvádí příklady, kdy je flóra velmi důležitým lákadlem pro návštěvníky, a to v případě národních parků a dalších chráněných oblastí. Kopšo a kol. (1992) do této kategorie zařazují i zahrady, parky či arboreta.

Roli **živočišstva** jakožto předpokladu rozvoje turismu Mariot (1983: 117) soustřeďuje do 4 hlavních kategorií a to *myslivost, rybolov, rezervace chráněné zvěře a zoologické zahrady*.

Kopšo a kol. (1992) zohledňují i faunu, která může na účastníky cestovního ruchu působit negativně. Jako příklady uvádí jedovatou zmiji obecnou, klíšťata přenášející encefalitidu a komáry, kteří mohou velmi znepríjemnit pobyt u vody.

3.3.1.2 Kulturněsprávní předpoklady

Kulturněsprávní předpoklady neboli předpoklady vytvořené člověkem jsou podle Hraly (2013) rozmístěny bodově, což se odvíjí od toho, že jsou převážně soustředěny do měst.

Mariot (1983: 125) rozdělil kulturněsprávní předpoklady podle toho, k jakému typu cestovního ruchu jsou využívány, na:

1. *kulturní památky* – využívány v rámci rekreace
2. *centrální instituce* – slouží pro různé formy zaměstnaneckého cestovního ruchu (služební cesty, kongresy)

Toto Mariotovo členění bylo později upraveno a rozpracováno dalšími autory. Velmi podrobně se této problematice věnovali například Vystoupil, Šauer a kol. (2011: 57), kteří tyto předpoklady, již s názvem kulturněhistorické, rozdělili do 3 základních skupin:

1. *kulturněhistorické památky*
2. *kulturní zařízení*
3. *společenské akce*

Kulturněhistorické památky jsou i Kopšou a kol. (1992) považovány za hlavní lákadla cestovního ruchu, neboť návštěvníkům umožňují poznat kulturu, architekturu a historii dané oblasti. Podle Vystoupila, Šauera a kol. (2011) sem patří památky hmotné i nehmotné, movité i nemovité, světské i církevní. Velký prostor věnují například lidové kultuře, kam zahrnují nejen lidovou architekturu, ale i další nehmotné projevy, jako jsou tradice, zvyky a řemesla, které významně formovaly život ve vesnických oblastech. Dodávají, že v současnosti lze takové stavby či soubory staveb využívat jako muzea, skanzeny ale i rekreační objekty.

Kulturní zařízení slouží jako zázemí pro určité společenské akce, ale zároveň mohou poskytovat zážitky i samy o sobě. Vystoupil, Šauer a kol. (2011: 67) sem řadí divadla, muzea, galerie, památníky, hvězdárny a planetária.

Mezi *společenské akce* zahrnují Vystoupil, Šauer a kol. (2011) akce kulturní, sportovní a výstavní. Narozdíl od dříve zmíněných předpokladů charakterizují tyto události jejich relativně nestálou povahou, ale záleží na konkrétních případech, například dlouhá tradice olympijských her je všeobecně známá.

3.3.2 Selektivní předpoklady

Mariot (1983) považuje selektivní předpoklady za pravý opak předpokladů lokalizačních. Jestliže lokalizační předpoklady představují nabídku cestovního ruchu určitého území, tedy přírodní a antropogenní prvky, které do dané oblasti přitahují návštěvníky, pak za předpoklady selektivní považuje právě charakter těchto návštěvníků a zároveň charakteristiku území, ze kterých pocházejí. Podle Ryglové et al. (2011) selektivní předpoklady udávají, jestli může cestovní ruch v určité destinaci existovat, a pokud ano tak jaké návštěvníky a v jakém počtu může daná destinace očekávat.

Hamareh (2012: 12) označuje tyto předpoklady jako „stimulační“, neboť představují stranu poptávky, která podporuje vznik cestovního ruchu. Uvádí také další způsob jejich členění a to na objektivní a subjektivní. Objektivní předpoklady se v podstatě shodují s podskupinami, které uvádí Mariot (1983), zatímco subjektivní se soustředí na psychologické aspekty, které nelze tak snadno kvantifikovat. Hamareh (2012: 14) sem řadí například předchozí cestovatelské zkušenosti a také sílu propagace, která může mít na potenciální návštěvníky zásadní vliv při výběru destinace.

Ryglová et al. (2011) neopomínají ani roli místních obyvatel, jejichž vstřícnost vůči návštěvníkům a ochota podporovat cestovní ruch ve svém okolí, má zásadní vliv na konečný prožitek. Zdůrazňují potřebu kvalitního destinačního managementu a spolupráce mezi jednotlivými subjekty, jako jsou místní podnikatelé, samospráva atd., což umožňuje rychleji reagovat na případné změny v poptávce a uspokojit tak potřeby potenciálních účastníků cestovního ruchu.

Podle Mariota (1983: 146) lze tyto faktory rozdělit do tří hlavních podskupin selektivních předpokladů:

- urbanizační předpoklady
- demografické předpoklady
- sociologické předpoklady

3.3.3 Realizační předpoklady

Dvě výše zmíněné skupiny předpokladů charakterizují strany nabídky a poptávky v cestovním ruchu. Za určitou spojnicí mezi nimi považuje Mariot (1983) třetí skupinu, realizační předpoklady, bez jejichž existence by cestovní ruch nemohl být uskutečňován. Realizační předpoklady jsou podle něho koncentrovány v místech výskytu lokalizačních předpokladů, kde slouží k uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu.

Mariot (1983: 190) uvádí dvě hlavní kategorie realizačních předpokladů:

1. *komunikační předpoklady*
2. *materiálně-technická základna*

Mezi *komunikační předpoklady* Mariot (1983) zařazuje faktory související s dopravou do turistických destinací. Konkrétně se jedná o dostupnost destinace, případně množství času potřebného k jejímu dosažení, které se odvíjí od způsobu dopravy a úrovně dopravní sítě. Neexistující či nedostatečnou infrastrukturu považuje za významnou překážku rozvoje turismu i v jinak velmi atraktivní lokalitě.

Časová dostupnost a s ní související faktory podle Hraly (1997) stále ovlivňují rozhodování účastníků cestovního ruchu při volbě destinace. Dodává, že s rostoucí vzdáleností se zvyšuje nejen množství času potřebné k jejímu dosažení ale také náklady, a proto u vzdálenějších destinací předpokládá nižší atraktivitu pro návštěvníky. Toto tvrzení však negeneralizuje a používá ho především pro krátkodobý cestovní ruch.

Dopravu lze považovat za klíčovou podmínku rozvoje cestovního ruchu, neboť umožňuje samotnou jeho podstatu, tedy cestování. Její nezpochybnitelný stále rostoucí význam potvrzuje i Hrala (1997), který neopomíná ani vliv nových technologií a obecně modernizace dopravy jakožto faktoru přispívajícímu k masovému rozšiřování cestovního ruchu a to i do vzdálenějších destinací.

Pod pojmem *materiálně-technická základna* Mariot (1983: 198) rozumí ubytovací zařízení, stravovací a zábavní zařízení, dopravní zařízení a jiná zařízení. Funkci ubytovacích zařízení považuje za klíčovou, neboť umožňuje udržet účastníky cestovního ruchu v destinaci.

Ubytovací a stravovací zařízení podléhají podrobné klasifikaci, které se velmi důkladně věnuje například Oriška (2010). Mezi dopravní služby v rámci materiálně-technické základny řadí Mariot (1983) jen ty poskytované přímo v destinaci a vytvořené výhradně pro potřeby cestovního ruchu, jako jsou například lanovky a vleky. Dopravu využívanou k transportu mezi vysílací a cílovou destinací zahrnuje do komunikačních předpokladů. Do skupiny jiných zařízení řadí taková zařízení, která podporují rozvoj cestovního ruchu (například cestovní kanceláře či turistická informační centra) a dále například sportovní zařízení plnící rekreační funkci.

Význam turistické infrastruktury vyzdvihuje Mariot (1893) nejen z pohledu uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu, ale také jako důležitý zdroj dat pro statistická šetření. Kvantitativní údaje jako například počet přenocování považuje za ukazatele, pomocí kterých lze stanovit intenzitu cestovního ruchu v dané destinaci.

V praxi se k posuzování selektivních a realizačních předpokladů území přistupuje až při kvantitativním hodnocení jeho potenciálu a slouží především při výběru, kam investovat. Vzhledem k zaměřené této práci pouze na lokalizační předpoklady nejsou selektivní a realizační předpoklady dále podrobněji rozebírány.

3.3.4 Předpoklady rozvoje geoturismu

3.3.4.1 Lokalizační předpoklady

Lokalizační předpoklady, tedy přírodní a člověkem vytvořené prvky, přitahují návštěvníky, pro které v tomto případě může být zaveden termín „geoturisté“. Ze samotné podstaty geoturismu vyplývá, že pro jeho fungování je nezbytná přítomnost určitého geologického dědictví. Toto dědictví je prezentováno ve formě různorodých geotopů, které lze tedy ve značně zjednodušeném pojetí považovat za základní lokalizační předpoklady geoturismu.

Pro dosažení podrobnějších výsledků lze aplikovat Mariotovu (1983) metodu, která je popsána výše, a zvláště posoudit jednotlivé faktory. Ve skupině přírodních předpokladů se jedná o reliéf, klima, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, zatímco mezi antropogenní se řadí kulturněhistorické památky, kulturní zařízení a společenské akce.

Vzhledem k tomu, že tato metoda byla vytvořena za účelem hodnocení předpokladů cestovního ruchu obecně, bylo by vhodné ji pro případy aplikace na jeho konkrétní formy přizpůsobit. Například při zaměření na geoturismus jsou logicky některé faktory důležitější než jiné. Kupříkladu reliéf a s ním spojené ukazatele lze považovat za podstatnější než rostlinstvo a živočišstvo. To samé se dá říci o druhé skupině antropogenních ukazatelů, i když zde není rozdíl mezi obecným pojetím a pojetím zaměřeným na geoturismus tak výrazný. Vzhledem k tomu, že geoturismus je úzce spjat s kulturou, životem místní komunity i historií, lze najít jeho příklady v každé ze tří zmíněných podskupin antropogenních předpokladů.

3.3.4.2 Selektivní předpoklady

Selektivní předpoklady se zaměřují na stranu poptávky, která je tvořena tzv. geoturisty. Podle Granta (2010 in Dowling, 2013) lze pozorovat široké spektrum návštěvníků s rozdílným zájmem a různým stupněm povědomí či vzdělání o geoturismu. Rozlišuje mezi obecnými návštěvníky, kteří mají toto povědomí omezené či žádné, a mezi geoturisty, které dále dělí na geoamatéry, geospecialisty a geoexperty.

Mao et al. (2009 in Dowling, 2013) k charakteristice účastníků geoturismu dodávají, že kromě jeho geologické stránky mají zájem také o interakci s místními obyvateli. S těmi přicházejí do styku ve formě průvodců či při jiných aktivitách souvisejících s geoturismem. S tímto pojetím souhlasí i Smutek (2014: 96), který definuje geoturistu jako „*environmentálně uvědomělého turistu, který má respekt k místní kultuře, zaměřuje se na kvalitu prožitku a podporuje místní ekonomiku*“.

3.3.4.3 Realizační předpoklady

V případě realizačních předpokladů lze použít Mariotovo (1983) členění na komunikační předpoklady a materiálně technickou základnu. Komunikační předpoklady, tedy především dostupnost určité turistické destinace, hrají stejnou roli jak v geoturismu, tak v cestovním ruchu obecně.

Dříve již bylo zmíněno, že geoturismus je uskutečňován především na území geoparků. Uveden byl také jeden z hlavních důvodů, proč tyto geoparky vznikají, tedy popularizace geologického dědictví a snaha vzbudit zájem u veřejnosti. Proto je klíčové zajistit takovou dopravní dostupnost, aby nebyla překážkou rozvoje, tedy neodrazovala potenciální návštěvníky.

I materiálně technická základna vykazuje mnoho podobností s cestovním ruchem obecně. Ubytovací a stravovací zařízení jsou samozřejmostí, i když v případě ubytování by se dalo polemizovat o tom, zda není geoturismus spíše jednodenní aktivitou, tedy bez nutnosti přenocování přímo v destinaci. Velmi důležitou funkci pak plní informační a návštěvnická centra, která nejen že návštěvníkům poskytují obecné informace o dané oblasti a možnostech rekreačního vyžití, ale zároveň mohou být i vhodným nástrojem k propagaci právě geoturismu.

3.3.5 Předpoklady rozvoje vodního cestovního ruchu

3.3.5.1 Lokalizační předpoklady

Přítomnost vody v jakékoliv formě (jezera, moře, řeky, umělé vodní nádrže atd.) se v turistice obecně považuje za lokalizační předpoklad (Mariot, 1983). V případě vodního cestovního ruchu, konkrétněji vodní turistiky, tedy v případě kdy se tzv. vodní turisté na různých plavidlech přepravují z místa na místo, by se dalo říci, že řeka plní funkci určité dopravní komunikace, a tím pádem by mohla být považována za předpoklad realizační. Na druhou stranu je však zároveň lákadlem, díky kterému vodní turisté navštíví danou destinaci. Jako řešení se tedy nabízí v tomto případě zařadit řeku na pomezí mezi lokalizačními a realizačními předpoklady.

Mezi další, tentokrát již čistě lokalizační předpoklady, patří přírodní i kulturní památky a zajímavosti nacházející se v blízkosti řeky, neboť již zmiňovaní Bílý et al. (2000) považují za podstatnou část vodní turistiky tzv. kulturně poznávací činnost okolí.

3.3.5.2 Selektivní předpoklady

Sestavit profil typického vodáka není jednoduché, neboť jejich spektrum je velice rozmanité a pohybuje se napříč všemi věkovými kategoriemi. Doložitelný je však jejich rostoucí počet, neboť MAG CONSULTING (2014) odhadovali počet vodáků na českých řekách v letní sezóně 2014 na 90 – 100 tisíc, což znamenalo mírný nárůst oproti

předchozímu roku. Přibývá rovněž vodáků ze zahraničí, jejich počet uvádí stejný zdroj v rozmezí mezi 4 – 5 tisíci.

3.3.5.3 Realizační předpoklady

Komunikační předpoklady jsou v tomto případě představovány dostupností a přístupností řeky, konkrétně jednoho z nástupních míst, která jsou vyhrazena pro začátek splouvání. Materiálně technická základna je pak tvořena tábořišti, stravovacími zařízeními a půjčovnami vybavení.

Podstatou vodní turistiky je plavba, tedy to, že její účastníci putují po řece a nezůstávají na jednom místě. Z tohoto důvodu je velmi důležitá fungující síť tábořišť. Ty se liší vybaveností a množstvím poskytovaných služeb a pohybují se v rozmezí mezi nevybavenými nouzovými tábořišti až po komfortní kempy s možností ubytování v chatkách, přístupem ke společné kuchyňce či možnostmi dalšího sportovního vyžití.

Tábořiště jsou obzvlášť důležitá v místech, kde řeka protéká národním parkem či chráněnou krajinnou oblastí, neboť podle zákona (MŽP, 1992) platí na jejich území přísný zákaz táboření a rozdělávání ohňů mimo vyznačená místa.

4 PŘÍPADOVÁ STUDIE – ŘEKA JIZERA

4.1 Charakteristika území

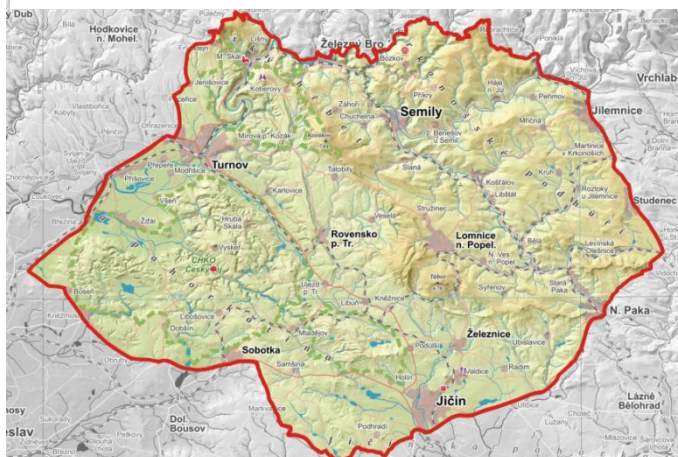
4.1.1 Geopark Český ráj

Tabulka č. 3: Základní údaje o Geoparku Český ráj. Zdroj: AOPK ČR (2015a), Šoltysová (2012)

Založení	2005
Rozloha	cca 700 km ²
Správce	Geopark Český ráj o. p. s.

Geopark Český ráj (viz Obrázek č. 17) se podle Hradecké a kol. (2011) nachází asi 100 km severně od Prahy a jeho území je vymezeno několika tzv. vstupními branami. Konkrétně uvádějí Novou Paku na východě, Jilemnici na severovýchodě, Bozkov a Železný Brod na severu, Mnichovo Hradiště na jihozápadě, Sobotku na jihu a Jičín na jihovýchodě.

Obrázek č. 17: Území Geoparku Český ráj. Zdroj: AOPK ČR (2015a)

Řídkošil a Pásková (2006) zavádí pro Geopark Český ráj přezdívku „geologická učebnice“, neboť jeho relativně malé území oplývá mimořádnou geodiverzitou. Podle Hradecké a kol. (2011) prošlo území dnešního geoparku množstvím proměn, které přímo ovlivnily jeho současný vzhled a charakter. Uvádí, že za 500 miliónů let se zde vystřídaly moře i souše, docházelo k formování a pohybům zemské kůry a nechyběla ani sopečná činnost. Díky tomu upozorňují na možnost pozorovat pozůstatky tohoto vývoje Země ve formě působivých oblastí skalních měst a dalších geomorfologických útvarů, vyhaslých sopek či

zkamenělin rostlin a živočichů. Celou oblast dále považují za bohatou na naleziště různorodých nerostných surovin a to včetně drahých kamenů.

Jak uvádí Šoltysová (2012), samotný vznik Geoparku Český ráj byl částečně souhrou náhod, neboť původním cílem byl zápis skalních měst Českého ráje na Seznam světového dědictví UNESCO. Tvrdí, že hodnotící zpráva Mezinárodního svazu ochrany přírody však přijetí z několika důvodů nedoporučila, a proto Česká republika žádost stáhla. Následně ale podle ní Česká republika od Mezinárodního svazu ochrany přírody obdržela doporučení zapojit se do nově vznikající iniciativy UNESCO, do sítě geoparků. Podle Šoltysové (2012) byla proto původní žádost přepracována, navrhované území rozšířeno a díky kladnému hodnocení ze strany Evropské sítě geoparků se 25. 10. 2005 Geopark Český ráj stal právoplatným členem sítě evropských geoparků.

Podle Sdružení Český ráj (2011) se na území geoparku nachází chráněná krajinná oblast (CHKO) Český ráj, založená již v roce 1955, která v současné době zaujímá plochu 181,5 km². Jako hlavní důvod jejího vzniku uvádí potřebu zaručit ochranu pro skalní města, která lze jednoznačně považovat za jedny z nejhodnotnějších geotopů v Geoparku Český ráj.

Podle Hradecké a kol. (2011) se původ těchto pískovcových skalních útvarů datuje do období druhohor s přesahem do třetihor a čtvrtohor. Doplnují, že na jejich formování působilo měnící se počasí a klima a ve velké míře i voda, která pronikala do pískovcových bloků a vytvářela nejprve pukliny a časem i samostatné věže.

Nabídka turistických aktivit v oblasti Geoparku Český ráj je velmi variabilní. Nachází se zde stovky kilometrů značených stezek pro pěší turistiku včetně naučných stezek. Pro cykloturisty je určen projekt Greenway Jizera (2011), díky kterému od roku 2004 vzniká podél řeky Jizera páteřní cyklostezka vedoucí právě i územím Geoparku Český ráj. Kromě toho je celá oblast protkána stovkami kilometrů cyklostezek, které jsou díky své nenáročnosti vhodné pro cyklisty všech věkových kategorií.

Vzhledem k množství skal a skalních útvarů je oblíbenou aktivitou také horolezectví, avšak v zájmu ochrany těchto skal Sdružení Český ráj (1992 – 2016a) uvádí určitá omezení. Lezení je podle tohoto zdroje povoleno pouze se souhlasem Správy CHKO Český ráj, který získávají členové Českého horolezeckého svazu. Dále uvádí, že se povoluje pouze v určitých měsících, neboť může představovat riziko pro chráněné druhy živočichů, a kvůli riziku drolení pískovce platí zákaz lezení po dešti.

Opomenout nelze ani vodní turistiku, kterou lze provozovat na řekách Kamenici a především pak Jizeře, které se věnuje kapitola 4.1.2.

Území geoparku Český ráj nabízí svým návštěvníkům velmi rozmanité spektrum atraktivit, což dokládá seznam 22 nejvýznamnějších lokalit (viz Tabulka č. 4).

Tabulka č. 4: 22 zastavení v Geoparku Český ráj. Zdroj: Upraveno podle Sdružení Český ráj (1992-2016b)

Název	Stručný popis
Pokryvačské břidlice u Železného Brodu	Konkrétně hornina fylit vznikající z až 400 milionů let starých mořských jílovitých usazenin
Skalní zed' (v blízkosti Železného Brodu)	Až 20 m vysoká křemencová stěna o mocnosti 10 m
Okno do geologické minulosti na Riegrově stezce	Naučná stezka na břehu řeky Jizery, na trase je několik skalních vyhlídek
Podzemní jezero u Bozkova	Součást komplexu Bozkovských dolomitových jeskyní, konkrétně jejich nejhlubší zatopená část
Kamenné moře a skalní město na Strážníku	Melafyrové skalní město, jehož části se vlivem zvětrávání bortí a vzniklá balvanitá suť tvoří tzv. kamenné moře
Obří hrnce na Jizeře (u obce Háje nad Jizerou)	Elipsovité prohlubně vybrošené v balvanech v korytě Jizery vznikající působením vody unášející písek a valouny
Kozinec (561 m)	Vrch u Jilemnice, známý melafyrovými lomy a jako naleziště zkamenělých kmenů prvohorních dřevin
Frýdštejn	Zřícenina skalního hradu ze 14. století
Kozákov (744 m)	Vrch známý pro opakovanou sopečnou činnost, naposledy před zhruba

	5 miliony let. Naleziště drahých kamenů jako acháty, ametysty či citríny
Čedičové lávové proudy s drahokamovým olivínem	4 až 6 milionů let staré a až 30 m mocné lávové proudy, známé také pro výskyt drahých kamenů – olivínů
Zkamenělý prales	Pás nalezišť tzv. zkamenělého dřeva táhnoucí se od Újezdce pod Bradletem přes Novou Paku až do okolí Pecky
Trosky (488 m)	Obnažené zbytky sopečného kužele, zerodované do podoby dvou věží „Baba a Panna“ se zříceninou hradu ze 14. století
Apolena	Pískovcové skalní město
Prachovské skály	Pískovcová skalní oblast
Podtrosecká údolí	Oblast v povodí říček Jordánky a Žehrovky, kde se nachází soustava rybníků a pískovcových skalních útesů
Hruboskalské skalní město	Pískovcové skalní město
Klokočské a Betlémské skály	Pískovcová skalní oblast
Skalní město Kozlov – Chlum	Pískovcové skalní město
Suché skály	Pískovcová skalní oblast
Sokol	Pískovcová skalní oblast s velmi pestrým reliéfem
Příhrazské skály	Pískovcová skalní oblast
Údolí Plakánek	Okolí říčky Klenice, které je domovem gotického skalního hradu Kost

4.1.2 Řeka Jizera

4.1.2.1 Obecná charakteristika

Jak uvádí Štefáček (2008), Jizera má na českém území délku 163,9 km a její povodí zaujímá plochu 2 193 km². Udává, že se jedná o pravostranný přítok Labe, do kterého se vlévá u Lázní Toušeň.

Podle Švorce a Švorcové (2006) Jizera pramení na území Polska, asi 1,5 km od českých hranic. Dále udávají, že křivku státní hranice lemuje v oblasti Jizerských hor a na české území vtéká jihovýchodně od nejvyšší hory zmíněného pohoří, Smrku. V této příhraniční oblasti upozorňují na národní přírodní rezervaci Rašeliniště Jizery, zřízené v roce 1960, kterou řeka protéká.

Po soutoku s Jizerkou dále kopíruje státní hranici s Polskem, až do blízkosti Kořenova, kde ji opouští, a po soutoku s Mumlavou vtéká na území Krkonošského národního parku (KRNAP). Následující asi pětakilometrový úsek vede podle Šámalové a Tázlera (2010) nepřístupným údolím a koryto je zde blokováno velkými balvany tvořícími peřeje. U obce Vilémov podle nich Jizera území KRNAP opouští, zklidňuje se a stává se opět přístupnou a pokračuje do Jablonce nad Jizerou, Hradska, Poniklé a Horní Sytové, kde se do ní vlévá Jizerka, říčka se stejným názvem, jako již zmíněný přítok, tato ovšem pramení v Krkonoších.

Jako další zastávku uvádí Šámalová a Tázler (2010) Semily, kde Jizera vtéká do úzkého skalnatého kaňonu, kterým od roku 1909 vede známá Riegrova stezka umístěná na pravém břehu. Podle Klubu českých turistů Semily (2016) Riegrova stezka sleduje tok Jizery v délce 5,5 km do Spálova, kde se do ní vlévá říčka Kamenice. Zde se Jizera obrací k západu a míří do Železného Brodu a následně na Malou Skálu, kde vstupuje na území Českého ráje, který autoři (Šámalová a Tázler, 2010; Švorc a Švorcová, 2006) považují za její nejkrásnější úsek. Jizera se zde podle nich klikatí mezi skalami a nabízí tak na pohled působivé scenérie. Pod Turnovem uhýbá dále na západ a vyhýbá se tak turisticky oblíbené oblasti Hruboskalska. Dále protéká otevřenou krajinou přes Svijany, Mnichovo Hradiště a Mladou Boleslav až do Lázní Toušeň, kde se podle Štefáčka (2008) vlévá do Labe.

4.1.2.2 Vodní turistika na Jizeře

Přestože Jizera není vodácky tak významnou řekou jako například Vltava či Sázava, i ona si každoročně nachází své příznivce od rekreačních vodáků až po milovníky adrenalinu.

Jak je patrné z Tabulky č. 5, lze její tok rozdělit na 3 hlavní části – horní, střední a dolní tok. Nejobtížnější je horní tok, kde některé jeho úseky dosahují až nejvyššího stupně obtížnosti, a jsou vhodné pouze pro velmi zkušené vodáky na raftech či kajacích. Podle webu Vodáci sobě (2013-2015) je sjízdnost omezena také z časového hlediska a nejvhodnější je vyrazit v době jarního tání, konkrétně v dubnu a květnu, kdy je v řece dostatek vody.

Naopak nejpřívětivější pro rekreační vodáky je dolní tok, který nejen že je velmi nenáročný, ale zároveň protéká velice malebnou krajinou. Jako možné zpestření plavby uvádí web Žlutá plovárna (2016) cvičnou peřej Paraplíčko nacházející se v blízkosti stejnojmenného tábořiště jen pár set metrů od soutoku Jizery a Kamenice u Spálova. Zde si mohou i méně zdatní vodáci procvičit základní dovednosti a zažít trochu adrenalinu.

Dále po proudu se nachází město Železný Brod známé svou sklářskou tradicí a později Malá Skála, která je podle Štefáčka (2008) považována za středisko vodní turistiky. Jizera je v této oblasti obklopena množstvím přírodních i kulturních zajímavostí, které mohou vodáky nalákat k dalším výletům. Jedná se například o zříceninu skalního hradu Vranov (dnes známý jako Pantheon) nabízející vyhlídku do širokého okolí a skalní oblasti Suchých a Besedických skal. Dále po proudu nedaleko Turnova stojí za zmínku Dolánky u Turnova, známé díky Dlaskovu statku, který je ukázkou lidové architektury z 18. století a dnes je součástí Muzea Českého ráje v Turnově (Muzeum Českého ráje v Turnově, 2016a). V blízkosti Turnova se podle Sdružení Český ráj (1992 – 2016c) nachází také známé Hruboskalské skalní město, které nabízí množství vyhlídek, nespočet skalních útvarů vytvořených erozí a příznivé podmínky pro horolezectví.

Od Turnova je to už jen kousek do Svijan proslulých svým pivovarem, kde Jizera definitivně opouští území Geoparku Český ráj. I nadále ovšem zůstává vodácky velmi populární řekou. Protéká Polabskou nížinou a podle Štefáčka (2008) ztrácí svůj původní charakter horské říčky a je obklopována převážně loukami, což může působit monotónním dojmem. Okolí jejího toku však popisuje jako velmi klidnou, tichou a příjemnou krajinu. Jedná se podle něj o velice nenáročný úsek s širokým korytem, takže je vhodný i pro

vodáky-začátečníky. Dále uvádí, že v tomto duchu pokračuje Jizera až ke svému soutoku s Labem v Lázních Toušeh.

4.1.2.3 Sjízdnost a obtížnost řeky

Sjízdnost řeky se podle vodáckého průvodce Raft.cz (2016b) zjišťuje pomocí tzv. vodočtů umístěných v jejích různých úsecích, které měří aktuální průtok (v m³/s) a vodní stav (v cm). Dodává, že pro jednotlivé vodočty jsou pak stanoveny limity, převážně ve formě minimálního vodního stavu, které určují, zda je řeka sjízdná. V případě Jizery eviduje Povodí Labe (2016) celkem 7 měřících stanic:

- Jablonec nad Jizerou
- Dolní Sytová
- Železný Brod
- Turnov
- Bakov nad Jizerou
- Mladá Boleslav
- Předměřice nad Jizerou

Raft.cz (2016b) udává limity pro 4 z výše uvedených stanic, které určují splavnost jednotlivých úseků Jizery:

- *horní tok* – vodní stav v Jablonci nad Jizerou minimálně 65 cm
- *střední tok* – vodní stav v Jablonci nad Jizerou minimálně 50 cm (v případě obtížného úseku tzv. Riegrovy cesty mezi Bítouchovem a Podspálovem se udává limit ve formě minimálního průtoku 20 m³/s na vodočtu v Dolní Sytové)
- *dolní tok* – vodní stav v Železném Brodě minimálně 100 cm a v Bakově nad Jizerou minimálně 115 cm.

Tabulka č. 5: Jednotlivé úseky řeky Jizery a jejich obtížnost. Zdroj: Převezato z Raft.cz (2016b)

	Úsek	Říční kilometry	Obtížnost ⁶
Horní tok	Soutok potoků – ústí Jizerky II	157,2 – 151	WW II-
	Ústí Jizerky II –]ž ⁷	151 – 146,6	WW III-IV
	]ž – Mýto	146,6 – 142,8	WW IV-VI
	Mýto – Vilémov	142,8 – 137,7	WW III-IV
Střední tok	Vilémov – Horní Sytová	137,7 - 122	WW II-
	Horní Sytová – Bítouchov	122 – 104,6	WW I
	Bítouchov – Podspálov	104,6 – 101,1	WW II-III (za VV ⁸ IV)
Dolní tok	Podspálov – Malá Skála	101,1 – 91,4	WW I-
	Malá Skála – ústí do Labe	91,4 – 0,0	ZWC

⁶ vysvětlivky viz Příloha č. 3

⁷]ž – železniční most

⁸ VV – velká voda

4.2 Průběh a výsledky šetření

4.2.1 Průběh šetření

Náplní empirického výzkumu této práce byl kvalitativní výzkum. Autorka na něm spolupracovala s odbornými konzultanty a informátory, jmenovitě se jednalo o pana Ing. Jana Mertlíka ze Sdružení Český ráj a pana Doc. RNDr. Václava Zieglera, CSc., předsedu správní rady Geoparku UNESCO Český ráj.

Nejdříve byla provedena prvotní identifikace atraktivit po celém území Geoparku Český ráj a to na základě sekundárního výzkumu – obsahové analýzy dostupných zdrojů jako jsou odborná literatura, propagační materiály a internetové stránky CHKO Český ráj, České geologické služby a Geoparku Český ráj, který má velmi důsledně zpracovanou databázi geologických atraktivit na svém území. Následně byl tento seznam upraven podle nového územního vymezení, v čemž autorce pomohly konzultace s informátory, konkrétně s Ing. Mertlíkem (30. 3. 2016) a Doc. Zieglerem (4. 4. 2016 osobně a později přes e-mail). Území bylo vymezeno na oblast ve vzdálenosti přibližně 5 km od řeky Jizery, resp. od příslušného tábořiště. Kromě okolí řeky bylo z důvodu splavnosti nutné územně vymezit také samotnou řeku.

První konzultace proběhla 30. 3. 2016 s panem Ing. Mertlíkem v Turnově v sídle Sdružení Český ráj, kdy bylo diskutováno samotné pojetí praktického výzkumu. Po předchozí domluvě s vedoucí práce bylo společně s Ing. Mertlíkem rozhodnuto, že původně vymezené území celého Geoparku Český ráj je vzhledem k zaměření práce na řeku Jizeru nutné zmenšit, konkrétně na oblast přibližně 5 km od řeky. Územní vymezení pro samotné splouvání řeky pak bylo společně s Ing. Mertlíkem stanoveno přibližně na úsek mezi Spálovem a Turnovem a to kvůli množství atraktivit v okolí a především kvůli dostatku vody v řece (záleží na ročním období – v letních měsících je často možné splouvat až od Líšného či Malé Skály). Následně byl autorkou vytvořený seznam atraktivit upraven podle tohoto územního vymezení.

Osobní konzultace s panem Doc. Zieglerem proběhla 4. 4. 2016 v Dolánkách u Turnova při příležitosti slavnostního otevření Domu přírody Českého ráje. Jejím obsahem byla především diskuse atraktivit dostupných v blízkosti řeky. V návaznosti na toto osobní setkání autorka s Doc. Zieglerem dále komunikovala přes e-mail.

Primární výzkum se poté skládal z terénních šetření (viz Tabulka č. 6) a pořizování fotodokumentace.

Tabulka č. 6: Provedená terénní šetření. Zdroj: Vlastní zpracování

Oblast šetření	Datum šetření	Popis šetření
Turnov a jeho okolí	30. 3. 2016	Za účelem pořízení fotodokumentace byly navštíveny atraktivity přímo v Turnově (Galerie Granát, Muzeum Českého ráje) i v jeho okolí (vyhlídka Hlavatice, hrad Valdštejn a Kopicův statek s nedalekými skalními reliéfy). Počasí nebylo příliš příznivé, což se projevilo na kvalitě fotek.
Dolánky u Turnova	4. 4. 2016	Autorka zde navštívila slavností otevření Domu přírody Českého ráje, kde měla zároveň schůzku s Doc. Zieglerem. Kromě Domu přírody si prohlédla také Dlaskův statek a kemp Dolánky. Počasí na pořizování fotek bylo ideální, avšak samotná expozice v Domě přírody je umístěna v podkroví budovy a vzhledem k nasvícení prostorů byly fotky na zveřejnění příliš nekvalitní.
Splouvání vybraného úseku Jizery	6. 4. 2016	Toto terénní šetření je považováno za klíčové. Autorka za doprovodu Ing Mertlíka splula vybraný úsek řeky Jizery, konkrétně ze Spálova (od elektrárny) do Dolánek u Turnova (tábořiště Zrcadlová koza). Ing. Mertlík jí zároveň poskytl výklad o atraktivitách lokalizovaných bezprostředně u řeky, tedy viditelných přímo z lodi (či atraktivity sice vzdálené, ale přesto viditelné z lodi, o kterých lze návštěvníkům pouze podat určité informace). Návštěvníci se o nich mohou dozvědět doplňující informace přímo při plavbě, v případě dalšího zájmu je u některých možné vystoupit na břeh a prohlédnout si je důkladněji. Podmínky pro splouvání byly ideální, díky slunečnému počasí byla velmi dobrá viditelnost a v řece bylo stále dostatek vody, což zajistilo plynulou plavbu.
Riegrova stezka	7. 4. 2016	Riegrova stezka byla projita ve směru ze Semil, místní část Bítouchov, do Podspálova. Byla posuzována fyzická náročnost

		této stezky a zjišťován přibližný čas, který běžný návštěvník k jejímu projití potřebuje. Počasí bylo opět velmi dobré, což přispělo ke kvalitě pořízené fotodokumentace.
Malá Skála a její okolí	15. 4. 2016	<p>Trasa tohoto terénního šetření byla zvolena jako součást výstupu práce, tedy geoturistického produktu pro vodáky. Vede od kempu Žlutá plovárna na vyhlídku Zahrádka, skalní hrad Vranov – Pantheon, skalní hrad Frýdštejn, Maloskalskou Drábovnu a zpět na Malou Skálu. Odtud dále na druhý břeh Jizery a do Besedických skal a na vrch Sokol s okolními skalními bludišti Chléviště a Kalich. Mapu této trasy si lze prohlédnout v kapitole 6. 2 (viz Obrázek č. 38).</p> <p>Toto terénní šetření bylo nejvíce poznamenáno nepřízní počasí. Velkou část dne bylo deštivo, což se bohužel projevilo na kvalitě fotek.</p>
Klokočské a Betlémské skály, zámky Hrubý Rohozec a Hrubá Skála	24. 4. 2016	<p>Také tato trasa terénního šetření se stala součástí geoturistického produktu pro vodáky. Její začátek se nachází v tábořišti Zrcadlová Koza a dále pokračuje do Klokočských skal na vyhlídku Zdenčina skála. Nenáročným terénem se dále postupuje po okraji hřebenu Klokočských skal po trase naučné stezky, kde se nachází množství vyhlídek. Autorka si prohlédla také Klokočské průchody, zříceninu hradu Rotštejn a jeskyni Postojna. Celý okruh je opět zakončen v tábořišti Zrcadlová Koza. Mapu šetření si lze opět prohlédnout v kapitole 6. 2 (viz Obrázek č. 39). Za účelem pořízení fotek byly navštíveny ještě zámky Hrubý Rohozec a Hrubá skála.</p> <p>Celodenní slunečné počasí, které šetření doprovázelo, opět přispělo k získání kvalitní fotodokumentace.</p>

4.2.2 Výsledky šetření

4.2.2.1 Lokalizační předpoklady

4.2.2.1.1 Přírodní předpoklady

4.2.2.1.1.1 Reliéf

Podle Ptáčka (2013) zabírají největší území, na kterém se rozprostírá Geopark Český ráj, pahorkatiny a vrchoviny, tedy rozpětí mezi 300 až 900 m n. m. Z mapy (SHOCart, 2006) lze vyčíst, že nejvyšším vrcholem je Kozákov (viz Obrázek č. 18), který dosahuje výšky 744 m n. m., a naopak nejnižším bodem je rybník Žabakor s 243 m n. m. Průměrná nadmořská výška území vyčtená z mapy (SHOCart, 2006) je přibližně 483 m n. m.⁹ Z geomorfologických celků zastoupených v této oblasti Strída a Nováková (2002) uvádí Českou tabuli a Krkonošsko-jesenickou tzv. Sudetskou subprovincii.

Obrázek č. 18: Kozákov. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016

Jako součást charakteristiky reliéfu vybraného území uvádí Mariot (1983) kontrastní formy reliéfu, mezi které obecně zařazuje například výrazné vrcholy, jeskyně, vodopády a skalní města. Veškeré tyto faktory lze na území Geoparku Český ráj nalézt a lze je považovat za jedny z jeho největších turistických atraktivit (viz Tabulka č. 7, Tabulka č. 8 a Tabulka č. 9).

---

⁹ vypočítáno aritmetickým průměrem 63 nadmořských výšek rovnoměrně rozmístěných po celém území Geoparku Český ráj

Tabulka č. 7: Skalní oblasti a skalní města v Geoparku Český ráj. Zdroj: Hradecká a kol. (2011)

Skalní oblast/skalní město	Lokalita	Popis	Fotka
Besedické skály	Besedice	<ul style="list-style-type: none"> - součástí jsou dvě skalní bludiště – Kalich a Chléviště - v Chlévišti je k vidění Sluj exulanta Václava Sadovského ze Sloupna - celou oblastí prochází naučná stezka 	 <p data-bbox="1442 719 2042 772">Obrázek č. 19: Besedické skály. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016</p>
Hruboskalsko	Hrubá Skála	<ul style="list-style-type: none"> - jedna z největších pískovcových skalních oblastí v Českém ráji - četné geomorfologické útvary – skalní věže, brány, okna a jeskyně - zámek Hrubá Skála a hrad Valdštejn 	 <p data-bbox="1464 1209 2018 1291">Obrázek č. 20: Janova vyhlídka v hruboskalském skalním městě. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011a)</p>

<p>Klokočské a Betlémské skály</p>	<p>Klokočí</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dominantou je skalní stěna tvořená pískovcovými kvádry o celkové délce přibližně 1600 m - součástí je pískovcová jeskyně Postojna - zajímavostí jsou tzv. Klokočské průchody – úzká skalní soutěska spojující skalní město s obcí Klokočí - oblastí skalního města prochází Naučná stezka Klokočské skály 	 <p>Obrázek č. 21: Klokočské skály. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016</p>
<p>Maloskalská Drábovna</p>	<p>Malá Skála</p>	<ul style="list-style-type: none"> - skalní město s unikátními geomorfologickými útvary – tzv. skalní hříby - výhledy na údolí Jizery, Suché skály a Frýdštějn 	 <p>Obrázek č. 22: Stezka Maloskalskou Drábovnou. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016</p>

Suché skály	Malá Skála	<ul style="list-style-type: none"> - tvořeny kilometrovým téměř svislým hřebenem složeným z 20 skalních věží - oblíbený cíl horolezců	 <p data-bbox="1422 590 2004 646">Obrázek č. 23: Hřeben Suchých skal. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011b)</p>
--------------------	------------	--	---

Tabulka č. 8: Významné vrcholy v Geoparku Český ráj. Zdroj: Hradecká a kol. (2011), Geopark Český ráj (2008-2011c), Ziegler (2016)

Vrchol	Lokalita	Popis	Fotka
Kopanina	Frydštejn	<ul style="list-style-type: none"> - pod vrcholem se nachází opuštěný lom Anděl Strážce – do roku 1970 se zde těžil šterkový kámen - na vrcholu stojí rozhledna (viz Tabulka č. 11) 	 <p>Obrázek č. 24: Stejnomená rozhledna na vrcholu Kopaniny. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011c)</p>
Mužský	Boseň	<ul style="list-style-type: none"> - čedičový vrch vytvořený sopečnou činností v éře třetihor - na jeho vrcholu (463 m n. m.) se nachází památník padlým z bitvy v roce 1866 	 <p>Obrázek č. 25: Památník na vrchu Mužský. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011d)</p>

Sokol	Mužský	<ul style="list-style-type: none"> - výrazný zalesněný vrch čedičového původu - obklopen skalními městy – Besedické skály, Chléviště, Kalich - na vrcholu (562 m n. m.) je upravená skalní vyhlídka 	 <p>Obrázek č. 26: Vyhlídka na vrchu Sokol. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016</p>
--------------	--------	--	---

Tabulka č. 9: Jeskyně v Geoparku Český ráj. Zdroj: Hradecká a kol. (2011)

Jeskyně	Lokalita	Popis	Fotka
Bozkovské dolomitové jeskyně	Bozkov	<ul style="list-style-type: none"> - název podle minerálu dolomitu - díky němu také nejsou tolik náchylné k chemickému zvětrávání - velmi tvarově rozmanité vnitřní prostory – stalaktity, stalagmity, heliktity a další zajímavé útvary 	 <p>Obrázek č. 27: Krápníky v Bozkovských dolomitových jeskyních. Zdroj: Sdružení Český ráj (1992 – 2016d)</p>

**Jeskyně Postojna
– Amerika**

Klokočí

- největší pískovcová jeskyně Českého ráje
- ukryta ve skalních stěnách Klokočských skal
- byly zde nalezeny stopy nejstaršího osídlení v Českém ráji

Obrázek č. 28: Vchod do jeskyně Postojna – Amerika. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016

Za nedílnou součást lokalizačních předpokladů vytvářených reliéfem považuje Mariot (1983) rovněž estetickou hodnotu výhledů do okolí. Geopark Český ráj disponuje množstvím rozhleden a vyhlídek, které nabízejí pohledy na malebnou okolní krajinu. V případě rozhleden se jedná o umělé stavby vytvořené člověkem, a proto jim bude věnován prostor v kapitole 4.2.2.1.2.1. Naopak přírodní vyhlídky splňují podmínky pro zařazení do přírodních předpokladů (viz Tabulka č. 10).

Tabulka č. 10: Přírodní vyhlídky v Geoparku Český ráj. Zdroj: Sdružení Český ráj (2014), Geopark Český ráj (2008-2011e)

Název	Lokalita	Popis
Böhmova vyhlídka	Semily	<ul style="list-style-type: none"> - vyhlídka na skalním útesu nad pravým břehem Jizery, součást Riegrovy stezky - výhled na Krkavčí skálu
Myší skála	Semily	<ul style="list-style-type: none"> - vyhlídka na Kamenického stezce, kterou lze mezi Podspálovem a Bítouchovem využít jako alternativu k Riegrově stezce - stoupání k vyhlídce je náročné, jištěné řetězy - výhled na údolí Jizery včetně vodní elektrárny v Podspálově
Skalní vyhlídka Hlavatice	Turnov	<ul style="list-style-type: none"> - osamocená pískovcová skála opatřená točitým schodištěm - výhled na Turnov, Ještědský a Kozákovský hřeben, Jizerské hory, Bezděz a Ralsko
Krkavčí skála – vyhlídka	Semily	<ul style="list-style-type: none"> - vyhlídka na levém břehu řeky Jizery s výhledem do jizerského kaňonu
Vyhlídka Zahrádka	Malá Skála	<ul style="list-style-type: none"> - vyhlídka ve výšce 60 m nad hladinou řeky Jizery na Vranovském hřebenu - výhled na oblast Maloskalska a Suché skály
Vyhlídky v Besedických skalách	Koberovy	<ul style="list-style-type: none"> - například vyhlídky Horákova, Zátíší, Kde domov můj, Hořákova či Kinského - výhledy na údolí řeky Jizery a okolní skály

Vyhledky v Klokočských a Betlémských skalách	Mírová pod Kozákovem	<ul style="list-style-type: none"> - výhledy na údolí Jizery, Besedické a Suché skály, Hamštejnský hřeben a Kozákov - známá je například vyhlídka Zdenčina skála, ze které je za dobrého počasí viditelný i Ještěd
Vyhledky na Kamenického stezce	Semily	<ul style="list-style-type: none"> - již zmíněná vyhlídka Myší skála je na trase stezky doplněna ještě Kopáňkou, Peretkou a dalšími

4.2.2.1.1.2 Klima

Správa CHKO Český ráj (2016a) rozděluje oblast Českého ráje na dva hlavní klimatické celky. Největší část území považují Střída a Nováková (2002) za přechodnou oblast mezi teplým Polabím a dolním Pojizeřím a chladnými Krkonošemi a Jizerskými horami, která má podle nich mírné teplé podnebí. Podle Správy CHKO Český ráj (2016a) je toto podnebí charakteristické dlouhým, teplým a mírně suchým létem, mírně teplým jarem a podzimem a krátkou, mírně teplou zimou s krátkým trváním sněhové pokrývky. Podnebí zbývající části území, konkrétně v okolí Kozákova označuje jako chladné s krátkým, chladným a vlhkým létem, chladným jarem a podzimem a velmi dlouhou, chladnou a vlhkou zimou s dlouhým trváním sněhové pokrývky.

Střída a Nováková (2002) zdůrazňují význam mikroklimatických poměrů ovlivňovaných polohou, absolutní a relativní výškou a morfologií terénu. Jako příklad uvádějí skalní města, jež patří mezi fenomén této oblasti. Uvádějí, že navzdory místnímu podnebí zůstávají po většinu roku přechlazená, což se projevuje například výskytem chladnomilnější vegetace. Jako častý projev klimatu zmiňují také teplotní inverze projevující se mlhami a chladnými teplotami v nížinách a naopak vyššími teplotami i větším množstvím slunečního svitu ve výše položených oblastech.

Průměrné roční teploty pro většinu území Českého ráje Střída a Nováková (2002) stanovují mezi 7 – 8 °C, přičemž Cittadella.cz (2016a) uvádí ještě průměrné teploty v nejchladnějším měsíci, tedy lednu, mezi – 2 a – 3 °C a v nejteplejším měsíci, tedy červenci, mezi 17 – 18 °C.

4.2.2.1.1.3 Vodstvo

Nejvýznamnější řekou Geoparku Český ráj je Jizera protékající severní polovinou jeho území, jejíž podrobná charakteristika byla zpracována v kapitole 4.1.2. Mezi další, již menší toky, Správa CHKO Český ráj (2016b) zařazuje Libuňku, Klenici, Žehrovku či Kněžmostku.

Fenoménem oblasti Českého ráje jsou rybníky, kterých se zde podle Cittadelly (2016b) nachází více než 40. Největší je podle tohoto zdroje rybník Žabakor na říčce Žehrovce nacházející se jihozápadně od Turnova. V přijatelné vzdálenosti od Jizery se nachází ještě Velký a Malý Písečák, což jsou podle Geopark Český ráj (2008-2011f) tzv. oprámy, tedy vytěžené šterkopískovny zatopené vodou prosakující právě z této řeky.

Podzemní vody mají v geoparku zastoupení v podobě jezer a jezírek nacházejících se v Bozkovských dolomitových jeskyních (2016). Podle tohoto zdroje se jedná o nazelenalá jezírka s křišťálově čistou vodou, která nesou poetický název „Labutí“.

4.2.2.1.1.4 Rostlinstvo a živočišstvo

Střída a Nováková (2002) považují biodiverzitu Českého ráje za nikterak vyhraněnou. Flóra podle nich převažuje svou rozmanitostí nad faunou, což přisuzují členitosti terénu a střídajícímu se geologickému substrátu způsobujícímu změny v mikroklimatu. Správa CHKO Český ráj (2016c) mezi ovlivňující faktory přidává ještě vzájemné migrační vazby se sousedními regiony a uzavírá tvrzením, že oblast Českého ráje disponuje 1 000 zatím zjištěných druhů vyšších rostlin. Většina z těchto rostlin je podle ní v současné době již zcela pozměněna civilizačním vývojem a jen malé množství se dá považovat za původní.

K rozmístění jednotlivých druhů vegetace Střída a Nováková (2002) dodávají, že kopíruje již zmíněné klimatické celky, kdy jih a jihozápad území je vhodný pro teplomilnější rostliny, zatímco chladnější a vlhčí oblasti Podkrkonoší a podhůří Jizerských hor na severu vyznačující se i vyšší nadmořskou výškou svědčí spíše těm chladnomilnějším.

Mezi zmiňované termofilní¹⁰ rostliny zařazuje Správa CHKO Český ráj (2016c) například chrpu čekánek, mochnu stříbrnou, dobromysl obecnou nebo čistec přímý. Jako další

---

¹⁰ termofilní – teplomilné (Slovník cizích slov, 2006-2016a)

zmiňuje skupinu xerothermních¹¹ rostlin, mezi které řadí například hvozdík kartouzek, hvozdík kropenatý, lomikámen zrnatý či pupavu bezlodyžnou.

Podle Správy CHKO Český ráj (2016d) mají na složení fauny zásadní vliv geografické, geologické, geomorfologické, klimatické a vegetační poměry panující v dané oblasti, stejně jako neopomenutelná činnost člověka způsobující změny charakteru původního prostředí.

Střída a Nováková (2002) zdůrazňují vazby mezi četnými skalní útvary nacházejícími se v této oblasti a místními živočichy. Uvádějí, že ve skalních dutinách běžně hnízdí poštolka, rorýs, krahujec, jestřáb, výr velký, káň lesní či ohrožený a velmi vzácný krkavec velký. Skály uvádí jako časté místo úkrytu pro kuny, jezevce, lišky či menší tlupy divokých prasat. Dále tu lze podle nich zahlédnout i netopýra ušatého či vrápence malého, kteří si nepřístupné skalní prostory volí jako místa pro přezimování.

Mezi vodní ptactvo obývající břehy početných rybníků řadí Správa CHKO Český ráj (2016d) například potápku malou, poláka chocholačku, labuť velkou či chřástala vodní. Mezi ptáky žijícími na březích vodních toků pak zmiňuje ledňáčka říčního, konipase horského a skorce vodního. K uvedeným vodním ptákům přidávají Střída a Nováková (2002) ještě brodivé čápy a volavky. Mezi další vodní živočichy zařazují například největšího českého mlže – škebli rybníční, v čistých vodách žijící raky říční, běžné sladkovodní ryby jako štiky, kapry, úhoře či pstruhy a z řad obojživelníků mloky, čolky a žáby.

Cittadella.cz (2016c) se zaměřuje i na hmyzí populaci, kde zmiňuje například brouky svižníka lesního, kozlíčka dazule, tesaříka borového či pavouka křížáka temnostního, který byl v Čechách vůbec poprvé objeven na Hrubé Skále.

---

¹¹ xerothermní – teplomilné a suchomilné (Slovník cizích slov, 2006-2016b)

4.2.2.1.2 Kulturněhistorické předpoklady

Členění kulturněhistorických předpokladů podle Vystoupila, Šauera a kol. (2011) bylo zmíněno již v teoretické části této práce a v následující části bylo aplikováno na území Geoparku Český ráj.

4.2.2.1.2.1 Kulturněhistorické památky

Historická jádra měst

Na území Geoparku Český ráj Národní památkový ústav (NPÚ, 2003-2015a) eviduje jednu městskou památkovou rezervaci a to město Jičín. Městských památkových zón zde eviduje celkem 5 a to v Jilemnici, v Lomnici nad Popelkou, v Turnově, v Sobotce a v Železnici. Pro vodáky je přímo dostupná pouze městská památková zóna v Turnově.

Historické územní celky

Mezi historické územní celky Vystoupil, Šauer a kol. (2011) zařazují hrady, zámky, zříceniny, tvrze a podobné objekty. Lze tvrdit, že oblast Geoparku Český ráj je na tyto objekty velice bohatá a 5 z nich je dokonce klasifikováno jako národní kulturní památky. Podle NPÚ (2003-2015b) se jedná o zámek Hrubý Rohozec, zříceninu hradu Trosky, hrad Kost, zámek Humprecht a Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova. Ve vymezeném území se nacházejí historické územní celky uvedené v Tabulce č. 11.

Tabulka č. 11: Historické územní celky v Geoparku Český ráj. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce.

Název	Lokalita	Popis	Fotka	Odkaz
Drábské světničky	Mnichovo Hradiště	<ul style="list-style-type: none"> - v blízkosti čedičového vrchu Mužský - oblast osídlována od mladší doby kamenné - skalní hrad ze 13. století - do 7 pískovcových bloků vytesáno celkem 18 světniček – např. modlitebna, věznice či strážnice - vynikající obranná funkce – jako úkryt využívány i za 2. sv. války 	 <p>Obrázek č. 29: Drábské světničky. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011g)</p>	http://www.cesky-raj.info/dr-cs/4885-drabske-svetnicky.html
Frýdštejn		<ul style="list-style-type: none"> - zřícenina skalního hradu - první zmínka z roku 1385 - z velké části vytesán do skály, včetně kaple - nejvíce zachovalá je 15 m vysoká hradní věž 	 <p>Obrázek č. 30: Hrad Frýdštejn. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016</p>	http://www.frydstejn.cz/historie/

<p>Hrubá Skála</p>	<p>Hrubá Skála</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zámek umístěn na skupině skalních věží s výškou až 60 m - původně gotický hrad z roku 1353, v 16. století přestavěn na renesanční zámek a roku 1856 upraven v novogotickém slohu - dnes jsou prostory zámku využívány jako hotel a restaurace, návštěvníkům zpřístupněno zámecké nádvoří a věž 	 <p>Obrázek č. 31: Zámek Hrubá Skála. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016</p>	<p>http://www.hrubaskala.info/ http://www.hrubaskala.info/historie/</p>
<p>Hrubý Rohozec</p>	<p>Turnov</p>	<ul style="list-style-type: none"> - původně gotický hrad ze 14. století - přestavby v renesančním a barokním slohu - současná podoba pochází z 19. století, styl empír - interiéry zařízeny v podobě z 30. let 20. století - anglický park s několika vzácnými stromy, sochami světců a umělou jeskyní 	 <p>Obrázek č. 32: Zámek Hrubý Rohozec. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016</p>	<p>http://www.hrubby-rohozec.eu/cs/o-zamku/historie http://www.hrubby-rohozec.eu/cs/o-zamku/zamecky-park</p>

<p>Rotštejn</p>	<p>Klokočí</p>	<ul style="list-style-type: none"> - založen kolem roku 1250 - částečně zděný, částečně vytesaný do pískovcových skal - u paty skal se nacházejí dutiny dříve využívané vesničany z podhradí - přirozená eroze pískovcových skal upravila zříceninu do současné podoby - zpřístupněn od roku 1998 	 <p>Obrázek č. 33: Zřícenina skalního hradu Rotštejn. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016</p>	<p>http://www.hradrotstejn.info/rubrika/13/1/</p>
<p>Valdštejn</p>	<p>Turnov</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jeden z nejstarších hradů Českého ráje – postaven v roce 1260 - komplex se skládá z klasicistního paláce, romantického paláce, Biliárního sálu a kaple sv. Jana Nepomuckého - ve středověkém sklepení hradu je geologická expozice věnující se pískovcovému fenoménu typickému pro tuto oblast 	 <p>Obrázek č. 34: Letecký pohled na hrad Valdštejn: Zdroj: Hrad Valdštejn (2000 – 2016b)</p>	<p>http://www.hrad-valdstejn.cz/cs/hrad-a-okoli/expozice/</p>

<p>Vranov - Pantheon</p>	<p>Malá Skála</p>	<ul style="list-style-type: none"> - údajně nejrozsáhlejší skalní hrad v Čechách - první zmínky z počátku 15. století - umístěn na strmém pískovcovém útesu nad řekou Jizerou - na počátku 19. století probíhaly stavební úpravy – postavení vyhlídky a do prostor hradu umístěny náhrobky, pomníky a nápisy připomínající známé historické i bájně osobnosti, díky kterým se hradu začalo říkat Pantheon 	 <p>Obrázek č. 35: Skalní hrad Vranov – Pantheon. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016</p>	<p>http://www.vranov-pantheon.cz/index.html</p>
<p>Zbirohy</p>	<p>Malá Skála</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zřícenina skalního hradu - postaven v době Karla IV. - částečně vytesán do skály - dochovaly se zbytky zdiva, sklepení, bašta a cisterna na vodu 	 <p>Obrázek č. 36: Zřícenina hradu Zbirohy. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011h)</p>	<p>http://www.cesky-raj.info/dr-cs/1351-zricenina-hradu-zbirohy.html</p>

Lidová architektura

Geopark Český ráj je oblastí bohatou na ukázky lidové architektury, neboť NPÚ (2003-2015c) zde eviduje 4 vesnické památkové rezervace – Trávníky v Železném Brodě, Karlov v Lomnici nad Popelkou, Vesec u Sobotky a Mužský, součást obce Boseň. Mimo to uvádí i vesnické památkové zóny, kam patří Železný Brod, Újezdec (Syřenov), Karlov, Studeňany a Štídlá. Při zaměření na vodáky je přímo dostupný pouze Železný Brod

Technické památky

Rozhledny

Podle Miškovského (2005) jsou rozhledny fenoménem oblasti střední Evropy díky dlouholeté tradici turistiky a charakteru terénu, kdy zde převažují spíše vysočiny a zalesněná horská pásma. Tato publikace eviduje na území Geoparku Český ráj celkem 10 rozhleden, avšak do vytyčeného území spadají pouze dvě uvedené v Tabulce č. 12.

Tabulka č. 12: Rozhledny v Geoparku Český ráj. Zdroj: Miškovský (2005), Turistika.cz (2014)

Název	Lokalita	Popis
Rozhledna Kopanina	Frýdštejn	<ul style="list-style-type: none"> - otevřena v roce 1894 - výška: cca 21 m (vyhlídková plošina 18 m) - vynikající poloha na Ještědském hřbetu – kruhový výhled na Ještěd, Jizerské hory, Krkonoše, Kozákov, Trosky, Bezděz, Milešovku, Říp, za dobrých podmínek i na Prahu a Orlické hory
Nejnižší rozhledna Jára Cimrmana	Semily	<ul style="list-style-type: none"> - výška: - 0,15 m - ukázka cimrmanovské recese – rozhledna postavena na počest fiktivního českého génia Jára Cimrmana - Nouzov u Semil - součástí rozhledny jsou i další Cimrmanovy údajné vynálezy, např. speciální dalekohled, telefonní budka atd.

4.2.2.1.2.2 Kulturní zařízení

Galerie a muzea

Tabulka č. 13: Muzea a Galerie v Geoparku Český ráj. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce

Název	Lokalita	Popis	Odkaz
Boučkův statek	Malá Skála	<ul style="list-style-type: none"> - unikátní příklad lidové architektury typické pro oblast Maloskalska - nachází se zde infocentrum, restaurace nabízející tradiční staročeskou kuchyni a Galerie Josefa Jíry - galerie obsahuje sbírku obrazů a plastik více než 120 českých výtvarníků 20. století a samostatnou část věnovanou místnímu rodákovi malíři Josefu Jírovi; další část zaujímá expozice o historii Maloskalska 	http://www.bouckuvstatek.cz/index.php
Dlaskův statek	Dolánky u Turnova	<ul style="list-style-type: none"> - roubená stavba s typickou pojizerskou skládanou lomenicí a pavlačí – příklad tradiční lidové architektury turnovského typu z 18. století - součást Muzea Českého ráje v Turnově - expozice lidového interiéru a podomácké výroby v oblasti Pojizeří - pořádání tradičních lidových slavností – oslavy Velikonoc, posvícení, masopustu či Vánoc 	http://www.muzeum-turnov.cz/dlaskuv-statek/
Dům přírody	Dolánky u Turnova	<ul style="list-style-type: none"> - interaktivní přírodovědná expozice rozdělena do 8 částí představující např. vznik pískovcových věží, vulkanickou činnost, přírodu, působení 	Vlastní pozorování (4. 4. 2016)

		<p>člověka v Českém ráji a další</p> <ul style="list-style-type: none"> - součástí je i prodejna regionální produktů 	http://www.dumprirody.cz/ceskyraj/o-domu-prirody/
Galerie Granát	Turnov	<ul style="list-style-type: none"> - zákaznické centrum s expozicí o českém granátu a výrobě granátových šperků - seznámení s procesem těžby, broušení na historických i současných strojích i následných zlatnických prací - tyto práce je možné si vyzkoušet 	http://www.granat.cz/galerie-granat
Kopicův statek	Kacanovy	<ul style="list-style-type: none"> - nejedná se přímo o muzeum či galerii ale o významnou památku lidové architektury Českého ráje - postaven v roce 1787 - pískovcové skály v okolí chalupy jsou ozdobeny reliéfy s motivy českých dějin, které zde vytesal pozdější majitel statku Vojtěch Kopic 	http://www.cesky-raj.info/drcs/1060-kopicuv-statek.html
Městské muzeum	Železný Brod	<ul style="list-style-type: none"> - sídlo v budově bývalé Městské spořitelny - zaměřeno na odvětví typické pro Železný Brod – sklářství - prezentována je podomácká výroba skla i předválečné sklářské firmy - Výstavní síň Brychtové a Libenského – vybraná díla těchto světově proslulých sklářských výtvarníků - dětský koutek s možností tvoření z barevných korálků 	http://muzeumzb.cz/?page_id=57
Muzeum a Pojizerská galerie	Semily	<ul style="list-style-type: none"> - hlavní budova muzea se nachází v rodném domě spisovatele Ivana Olbrachta – prostory v přízemí, prvním patře a na půdě, kde se koná 	http://muzeumsemily.com/

		<p>množství krátkodobých výstav</p> <ul style="list-style-type: none"> - v prostorách Pojizerské galerie přistavených roku 1991 se konají výstavy předních českých výtvarníků z oblasti Semilska - součástí muzea jsou i dvě roubená stavení v Jilovecké ulici – Červená roubenka (expozice pilníkářství, lidové kultury a léčivých bylin) a Zelená roubenka (rukodělné a ekologické aktivity a dílny) 	
Muzeum Českého ráje	Turnov	<ul style="list-style-type: none"> - stálé expozice o archeologii, mineralogii, historii a lidové kultuře v Pojizeří - součástí je tzv. Klenotnice – šperky, různé nádoby a další cenné předměty potvrzující dlouholetou tradici uměleckých řemesel v této oblasti - v roce 2010 byl vystavěn Kamenářský dům – replika roubeného městského domu z počátku 19. století – expozice věnující se historickým řemeslům typickým pro tuto oblast – zlatnictví, šperkařství a nově i kamenářství a sklářství 	http://www.muzeum-turnov.cz/
Na Bělíšti	Železný Brod	<ul style="list-style-type: none"> - největší železnobrodská roubená stavba nacházející se v památkové rezervaci Trávníky - ukázka interiéru venkovské chalupy včetně nábytku a dalších předmětů denní potřeby - národopisná expozice skládající se z 9 tematicky odlišných místností – geologický vývoj oblasti a nerosty, které se zde těžily, archeologické 	http://muzeumzb.cz/?page_id=59

		nálezky a dokumenty mapující historii města, stará školní třída či ševcovská a pekařská dílna atd.	
Vodní elektrárna	Spálov	<ul style="list-style-type: none"> - nachází se na trase známé Riegrovy stezky - postavena na řece Jizeře v letech 1921- 1926 - dodnes funkční a využívána ke svému původnímu účelu 	http://www.cesky-raj.info/dr-cs/5666-vodni-elektrarna-spalov.html

4.2.2.1.2.3 Společenské akce

Tabulka č. 14: Společenské akce v Geoparku Český ráj. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce

Měsíc	Název	Popis	Místo konání	Odkaz
Duben	Odemykání Jizery	Tradiční vodácká akce na zahájení vodácké sezóny	Malá Skála	http://www.zlutaplovarna.cz/cs/novinky/o/demykani-jizery-2016.html
	Velikonoce na Dlaskově statku	Tradiční oslavy Velikonoc s doprovodným programem jako vystoupení folklorních souborů, tvořivé dílny a program pro děti	Dolánky u Turnova	http://www.muzeum-turnov.cz/akce/velikonoce-na-dlaskove-statku-5/?zobrazit=
	Jazz pod Kozákovem	Dvoudenní hudební festival zaměřený na jazz a swing	Semily	http://www.kcgolf.cz/kalendar-akci/jazz-pod-kozakovem-30-rocnik/
Květen	Turnovské staročeské trhy	Setkání českých i zahraničních	Turnov	http://starocesketrhy.cz/soucasnost/

		uměleckých řemeslníků nejrůznějšího zaměření, kteří prezentují tradiční lidová řemesla a výtvarné umění. Zajištěn je rovněž bohatý doprovodný program nabízející rozmanitá hudební vystoupení i představení pro děti		
	Jízda historických vozidel auto-moto Pojíždím	Závody veteránů	Železný Brod	http://www.zeleznybrod.cz/files/iks/kalendar-akci-rok-2016.pdf
Červen	Železnobrodský jarmark	Tradiční trhy s výrobou a prodejem řemeslných i jiných výrobků a doprovodným programem	Železný Brod	http://www.zeleznybrod.cz/cz/obcan/kultura-sport-spolky/informacni-kulturni-stredisko/zeleznobrodsky-jarmark.html
	Neckyáda na Jizeře	Plavba po Jizeře na nejrůznějších vlastnoručně vyrobených plavidlech	Železný Brod	http://www.zeleznybrod.cz/files/iks/kalendar-akci-rok-2016.pdf
Červenec	Kámen a šperk v Českém ráji	Akce, při které se turnovské náměstí promění v dobové tržiště s rytíři, kejklíři a řemeslníky, kteří návštěvníkům předvádějí tradiční techniky broušení drahých kamenů, výroby šperků a dalších	Turnov	http://www.cesky-raj.info/dr-cs/6244-kamen-a-sperk-v-ceskem-raji.html
Srpen	Hradozámecká noc	Speciální noční prohlídka hradu plná	Hrad Valdštejn	http://www.hrad-valdstejn.cz/dre-

		překvapení		cs/33392-hradozamecka-noc-na-hrade-valdstejne.html
Září	Svatováclavské posvícení na Dlaskově statku	Tato akce seznamuje návštěvníky s tím, jak tradiční posvícení v minulosti probíhalo. Nechybí ukázky příslušných obřadů, obyčejů ani pokrmů	Dolánky u Turnova	http://www.muzeum-turnov.cz/akce/svatovaclavske-posviceni-na-dlaskove-statku-2/
Říjen	Zamykání Jizery	Tradiční vodácká akce na zakončení vodácké sezóny	Malá Skála	Mertlík (2016b)

4.2.2.2 *Lokalizační předpoklady geoturismu*

Upřesnění lokalizačních předpokladů specificky pro geoturismus v Geoparku Český ráj by vyžadovalo podrobný mezioborový výzkum, který přesahuje svou hloubkou i šíří možnosti této bakalářské práce. Návrh možného postupu takového návazného výzkumu je nastíněn v kapitole 6.1.

4.2.2.3 *Lokalizační předpoklady vodní turistiky*

Jak bylo podrobněji rozebráno v kapitole 3.3.5.1, lze mezi lokalizační předpoklady vodní turistiky řadit turistické zajímavosti přírodního i antropogenního původu v okolí řeky. Tímto vymezením se lokalizační předpoklady vodní turistiky velmi podobají lokalizačním předpokladům turismu obecně, a proto se jejich odlišení bude odvíjet především od prostorového a časového vymezení. Prostorově se výzkum bude pohybovat jednak v bezprostředním ale i širším okolí řeky Jizery, avšak snadno dostupným v rámci jednodenních výletů. Časové vymezení se pak bude odvíjet od délky sezóny. Přestože některé úseky Jizery jsou sjízdné celoročně, vodní turistika ve své pravé podstatě je provozována pouze během sezóny. Tu lze ohraničit dvěma akcemi, které se konají na Malé Skále, Odemykáním a Zamykáním Jizery pořádanými každoročně v dubnu a v říjnu. Dalším faktorem, který na délku sezóny působí, jsou hydrologické poměry ovlivňující sjízdnost řeky.

4.2.2.4 *Lokalizační předpoklady geoturismu v rámci vodní turistiky*

Tyto předpoklady byly identifikovány pomocí terénního šetření provedeného 6. 4. 2016 za doprovodu Ing. Mertlíka. Autorka spolu s ním splula úsek řeky Jizery, který je podle něho nejvhodnější pro účely georaftingu, tedy ze Spálova k tábořišti Zrcadlova Koza u Turnova (viz Obrázek č. 37).

Mertlík (2016b) se domnívá, že většina vodních turistů zajímajících se o geologii ocení splouvání daného úseku řeky bez zastávek na případné výlety a vystačí si pouze s doplňujícím výkladem o atraktivitách v okolí.

Obrázek č. 37: Trasa splouvání Jizery. Zdroj: Seznam.cz (2016a)

Místo vyplutí u vodní elektrárny v Podspálově, v blízkosti soutoku Jizery a Kamenice se podle Mertlíka (2016b) nachází v geologicky různorodé oblasti. Hned na začátku poukazuje na využití jedné z hornin v praxi, tzv. tanvaldské žuly, ze které jsou vyrobeny pilíře prvního mostu, pod kterým se propouhá. Tato žula je podle něj hodně využívána díky snadnému opracování a kromě mostů z ní jsou proto vyrobeny například patníky kolem silnic. Na pravém břehu zmiňuje stráž tvořenou fylity, což, jak vysvětluje, jsou přeměněné jílové usazeniny hlubších moří, především břidlice, které se používají jako střešní krytina. Jako další zastoupenou horninou uvádí metabazit, který popisuje jako přeměněný vulkanit z období mladších prvohor a jehož ukázky se nacházejí i přímo v korytě řeky. Narozdíl od zmiňovaných břidlic zdůrazňuje odolnost metabazitu vůči eroznímu působení vody, díky čemuž si zachovává svůj tvar a velikost. Mertlík (2016b) dodává, že kvůli své odolnosti byl metabazit v mladší době kamenné používán na výrobu seker, které se z dílny v nedalekém Turnově exportovaly až do severní Itálie. Na bloky tohoto metabazitu upozorňuje i v nedaleké peřeji Paraplíčko. I když lom není v údolí na pravém břehu z řeky přímo vidět, zmiňuje Mertlík (2016b) dále těžbu limonitu, který zpracovávaly železnobrodské železářské hutě. S blížícím se Železným Brodem přivádí pozornost k stále častěji se objevujícím vápencům. Právě okolí Železného Brodu je bohaté na vápencové lomy, neboť tato hornina se využívala ve stavebnictví, hutnictví železa i ve sklářství.

Mertlík (2016b) dále upozorňuje na Záskalí, což je místo na okraji Železného Brodu, kde se nachází křemencová skalní zeď Kozinec, která je jedním z 22 zastavení Geoparku Český ráj (viz Tabulka č. 4). Při propouhání Železným Brodem zmiňuje malý kostelíček sv. Jana Nepomuckého nacházející se po levé straně na kopci, tzv. Na Poušti. Dodává, že v jeho blízkosti v současné době jeskyňáři objevují malou jeskyni, ale jedná se o složitý proces, neboť pukliny jsou zaplaveny hlinou.

Při propouhání Železným Brodem (ještě před jezem) na pravém nábřeží opět poukazuje na využití různých hornin v praxi. Stará zeď je podle něho vyrobena z břidlic, na ni přímo navazuje novější zeď ze sloupců čediče a podezdívka domu v pozadí je zase z bloků z tanvaldské žuly.

Za okamžik již následuje jez, který je nutno přenášet, neboť, jak vysvětluje, železnobrodská vodní elektrárna odebírá množství protékající vody do svého náhonu. Přibližně kilometr od jezu upozorňuje po levé straně na Vrátský potok přitékající z vesničky Vráta, kde byly za 2. světové války železné doly. Ve svahu nad levým břehem

poukazuje na výrazné skalní výchozy tvořené střídajícími se metatufy, metadolerity a fylity. Prudký svah by podle něho mohl představovat potenciální riziko pro pod ním vedoucí železniční trať, neboť je tam odlučná puklina, která by mohla způsobit jeho zřícení. V těchto místech zmiňuje také zlom probíhající rovnoběžně s korytem Jizery. Dodává, že pravděpodobně se jedná o podružný zlom, zatímco hlavní zlom probíhal údolím, ale kvůli náplavům to nelze určit s jistotou.

Po levé straně se přitéká Široký potok, nad jehož ústím upozorňuje na další fylitovou skálu, na jejímž hřebenu se dokonce nachází malá jeskyně. Shrnuje, že tato oblast je oblastí fylitů, kdy ty kvalitní se nacházejí spíše nahoře na kopci, zatímco ty níže položené jsou hodně zvrásněné a proto na pokrývání střech nevhodné.

Za necelý kilometr následuje další jez, tentokrát před Splzovem, který je opět třeba přenášet. Mertlík (2016b) zmiňuje náhon, kterým je voda odváděna do vodní elektrárny v Líšném, a proto je v létě koryto téměř suché a lodě je nutno přetahovat. Vysvětluje, že proto vodáci v sezóně často začínají svou plavbu až v Líšném. Předpokládá však, že vodáci se zájmem o geologii, kteří se na Jizeru vydají z důvodu poznání řeky z tohoto hlediska, se neomezují pouze na hlavní sezónu, tedy přibližně období července a srpna, ale vyhledávají naopak období jara.

U Líšného vysvětluje, že levý břeh je tvořen metagranitem, který je nejstarší horninou na celé trase, avšak dodává, že jeho výchozy nejsou viditelné od řeky. Upozorňuje rovněž na poslední výchozy fylitů a přibližující se Lužický zlom, který už označuje začátek oblasti pískovců. Vlevo v dálce ukazuje na masiv Suchých skal a popisuje, že se jedná o původně vodorovné pískovce, které byly vyvlečeny do svislé polohy.

Nyní už následuje velmi turisticky oblíbená Malá Skála. Mertlík (2016b) vysvětluje, že skalnatý hřeben na levém břehu je od známého Vranovského hřebenu na pravém břehu oddělen zlomem, který je odsunut o několik set metrů od sebe, čehož Jizera využila k vytvoření svého koryta. Na Vranovském hřebenu, který je podle něj tvořen nejstaršími mořskými pískovci z období křídý, je umístěn Skalní hrad Vranov – Pantheon (viz Tabulka č. 11) a také vyhlídka Zahrádka (viz Tabulka č. 10). Malá Skála poskytuje spoustu turistických atrakcí a je vhodným výchozím místem pro výlety do okolních skalních měst, jako jsou Maloskalská Drábovna, Sokol, či Besedické skály se skalními bludišti Chléviště a Kalich. Na levém břehu u lávky zmiňuje další zajímavost, pramen Teplice, který má stálou teplotu 14°C, tedy o 6°C více než všechny okolní prameny. Dále po proudu se nachází skvost lidové architektury, Boučkův statek (viz Tabulka č. 13). Na skalní věže zmiňovaného Chléviště upozorňuje na protější straně a o kousek více vpravo

ještě na zřícenině hradu Zbirohy (viz Tabulka č. 11). Po sjetí maloskalském jezu po chvíli na levé straně poukazuje na přepadovou trubku vrtu na pitnou vodu, která se zde plní do PET lahví.

V těchto místech se v korytě řeky nacházejí také velké balvany, které Mertlík (2016b) pojmenovává jako křemenné pískovce a které tvoří skalní města a sem se svalily seshora právě z okolí zříceniny hradu Zbirohy. Jako zajímavost dodává, že přestože se zřítily o zhruba 100 výškových metrů, nerozlomily se.

Mertlík (2016b) uvádí, že následující přibližně kilometr teče Jizera podél sedimentů tzv. Jizerského souvrství, které je zde podle něj hodně vápnité, takže jsou v těchto místech nacházeny zachovalé fosílie jako např. různé mušle a žraločí zuby. Následují dva velké říční meandry, které označuje za geomorfologický fenomén, který je velmi výrazně vidět na mapách a slouží pro usnadnění orientace v terénu. Dodává, že hornina je zde křehká a půdy, které na ní vznikají, jsou díky obsahu vápníků živější, což napomáhá výskytu chráněných druhů rostlin. Na pravém břehu prvního meandru upozorňuje na přírodní rezervaci Na hranicích, která je známá výskytem pěnovce, a na kopci po levé straně na mezi stromy opět prosvítající zříceninu hradu Zbirohy.

Druhý meandr, konkrétně jeho levý břeh, je opět obklopen přírodní rezervací, tentokrát Bučinami u Rakous. Mertlík (2016b) však doporučuje, že vápnité pískovce a vápence, které se zde nacházejí, je ideální si prohlédnout pouze z dálky, neboť svah je velmi strmý a díky holým sutím lehce ujíždí pod nohama.

Na loukách po levé straně řeky upozorňuje na další geomorfologický fenomén, sesuvy. Tvrdí, že všechny domy, které tam stojí, byly postaveny již na sesuvu, ke kterému pravděpodobně došlo, když Jizera podemlela až příliš strmý svah. Jako důkaz, že se jedná o sesuv, uvádí velké terénní „boule“. Na další menší sesuv poukazuje v údolí o pár set metrů dál, kudy prochází zlom.

Jako poslední zajímavost plavby Mertlík (2016b) zmiňuje Klokočské skály, které jsou viditelné po levé straně a kam lze podniknout krátký výlet od tábořiště Zrcadlová Koza, které je v této chvíli vzdálené zhruba 1 km.

Mertlík (2016b) vysvětluje, že Zrcadlová Koza je restaurace a kemp poskytující ubytování v apartmánech, chatkách či stanech. Návštěvníci si zde zároveň mohou zapůjčit loď nebo koloběžky. Je vzdálená téměř 2 km od Dolánek u Turnova, kam vede lesní cesta podél Jizery, která je podle Mertlíka (2016) lemovaná skalami Jizerského souvrství. Popisuje chráněné rostliny, které tu rostou, a to kyčelnici devítilistou a měsíčnici vytrvalou či na pohled velmi pěkný cizopasník podbílek šupinatý. Na trase této cesty uvádí také další dvě

zajímavosti, pěnovecový vodopád a krasovou vyvěračku. Dodává, že tato vyvěračka prokazatelně teče cca 300 m dlouhou přírodní rourou a od ponoru k vývěru to trvá přibližně 45 – 50 minut. Na závěr zmiňuje ještě jednu přírodní zajímavost, která se nachází na druhém břehu Jizery ve Vazoveckém údolí. Zhruba půl kilometru od známého Dlaskova statku po modré značce ve směru na Frýdštejn se nachází studánka Bezednice. Vysvětluje, že neobvyklé na ní je to, že voda do tůň přitéká zespoda a způsobuje neustálé víření písků, což vyvolává pocit, že studánka nemá dno, odtud tedy název Bezednice.

5 SHRNUÍ A DISKUSE VÝSLEDKŮ

Cílem práce bylo zjistit, jestli má Geopark Český ráj a řeka Jizera jím protékající potenciál stát se georaftingovou destinací. Samotný Geopark Český ráj nabízí svým návštěvníkům velmi široké spektrum atraktivit od živé i neživé přírody až po významné kulturní památky. Zaměřením pouze na návštěvníky, kteří se po geoparku pohybují na lodi, musely být některé z nich ze seznamu vyřazeny kvůli příliš velké vzdálenosti od řeky. To je případ například známého skalního města Prachovské skály u Jičína, které je pro vodáky nedostupné. Díky pohybu po řece se však zároveň objevují nové možnosti poznávání a nové atraktivity, které zůstávají běžným návštěvníkům skryty. Dají se pozorovat geologické a geomorfologické fenomény, které si ovšem často žádají odbornou interpretaci. Ideální by proto bylo mít na takovouto plavbu vyškoleného průvodce, který dokáže upozornit na zajímavosti a ještě o nich podat určitý výklad, jehož odbornost by se měla odvíjet od cílové skupiny návštěvníků. Ukázka takového produktu je podrobně rozebrána v kapitole 4.2.2.4.

Z průzkumu georaftingové nabídky zahraničních geoparků vyplynulo, že se tyto produkty často soustředí na geologii, případně přírodu a vynechávají kulturní stránku, která je v geoturismu rovněž důležitá. Geopark Český ráj naopak kromě přírodních atraktivit nabízí i velké množství muzeí, galerií, hradů, zámků, rozhleden či památek lidové architektury, z nichž mnohé jsou dobře dostupné od řeky a lze je tedy vhodně zařadit do georaftingových produktů.

6 NÁVRHY A DOPORUČENÍ

6.1 Obecná doporučení

Při zpracovávání bakalářské práce bylo zjištěno, že v zahraničních geoparcích již rozšířený georafting není v Geoparku Český ráj nijak podporován, dokonce ani oficiálně zmíněn v jeho geoturistické nabídce. To je považováno za nedostatek, neboť se jedná o aktivitu, která může tuto nabídku ozvláštnit a zaujmout tak širší spektrum návštěvníků.

Vzhledem k tomu, že množství geologických atraktivit viditelných přímo z lodi vyžaduje určitý stupeň interpretace, bylo by vhodné zaškolení odborných průvodců se specializací na georafting, kteří by potenciální zájemce o tuto atraktivitu doprovázeli při jejich plavbě. Jako příklad lze uvést Ing. Mertlíka, se kterým autorka splouvala vybraný úsek Jizery v rámci terénního šetření a jehož výklad byl poutavý, zábavný a plný zajímavých informací.

Jako příležitost k dalšímu výzkumu autorka uvádí určité rozčlenění lokalizačních předpokladů zjištěných na vybraném území do 3 skupin podle míry jejich souvislosti či závislosti na geologii lokality, kde se nacházejí. Toto rozdělení by mohlo být vhodným způsobem, jak odlišit lokalizační předpoklady geoturismu od lokalizačních předpokladů turismu obecně, kdy tyto dvě skupiny často splývají. Navrhované skupiny by mohly být označeny například jako:

1. **Přímo související** – závislost na geologii je přímo patrná – například skalní města
2. **Související** – s menší mírou interpretace lze dokázat souvislost – například použité stavební materiály na hradech či zámcích
3. **Nepřímo související** – dá se prokázat určitá souvislost, ale je třeba silné interpretace – například lokální potraviny pěstované na daném území

Tyto 3 skupiny předpokladů jsou v zásadě pro cestovní ruch stejně důležité a záleželo by tak především na segmentu návštěvníků, od kterého se by se odvíjel způsob a míra interpretace. Je přirozené, že o jiné atraktivity se budou zajímat například geologové a o jiné gastroturisté.

Autorka se domnívá, že na důkladné provedení tohoto šetření nemá požadované prostředky, ať už z hlediska času či odborných znalostí, a proto ho uvádí jako doporučení pro další výzkum.

6.2 Návrh geoturistického produktu pro vodáky

Mertlík (2016b) se domnívá, že vzhledem k tomu, že mnozí vodáci nemají vlastní lodě a pouze si je za nemalé částky půjčují, lze předpokládat, že je budou chtít co nejvíce využít. Nebylo by proto ideální spojovat v jednom dni splouvání řeky a delší výlet po okolí. Je však běžné, že vodáci během plavby na kratší dobu zastaví a zajdou si například do muzea či na zámek.

Jako výstup této bakalářské práce byly vytvořeny dva geoturistické produkty přizpůsobené návštěvníkům pohybující se po Jizeře. První je náročnější a je vhodný spíše pro dospělé vodáky s větším zájmem o geologii. Druhý produkt je uzpůsoben pro mladší a dětské návštěvníky, kteří geologii tolik neholdují a také nejsou dostatečně fyzicky zdatní pro dlouhé pěší výlety. I v tomto druhém balíčku však nechybí splouvání řeky Jizery s pozorováním některých geologických fenoménů a doprovodný program.

PRODUKT Č. 1

Denní program začíná v Semilech, konkrétně v městské části Bítouchov, kde začíná Riegrova stezka vedoucí do Podspálova. Po břehu řeky návštěvníky provází naučná stezka, představující nejrůznější fenomény. Za zmínku stojí tzv. Galerie, což je visutá lávka zaražená do skály, či Böhmova vyhlídka nabízející malebný pohled na kaňon Jizery. Trasa je dlouhá přibližně 5 km a vede středně náročným terénem s množstvím stoupání a klesání.

V Podspálově začíná další fáze, tedy splouvání Jizery. Jeho první část vede od Vodní elektrárny Spálov na Malou Skálu ke kempu Žlutá plovárna. Podrobný popis této trasy je vypracován v kapitole 4.2.2.4. Zmíněný úsek je dlouhý přibližně 10 km a velmi mírným tempem se dá zvládnout za přibližně 1,5 – 2 hodiny (záleží také na množství a délce zastávek). Zbytek dne je již volný a program pokračuje následující den pěším výletem po okolí Malé Skály.

První část dne je vyhrazena pro pravý břeh Jizery. Jako první se vystoupá na vyhlídku Zahrádka a následně na skalní hrad Vranov – Pantheon. Po Vranovském hřebenu se pak dále pokračuje na skalní hrad Frýdštejn. Následuje návrat na Malou Skálu, který vede přes skalní oblast Maloskalská Drábovna charakteristickou výraznými geomorfologickými útvary – tzv. skalními hříby. Na Malé Skále si lze prohlédnout Boučkův statek, ukázkou lidové architektury s galerií, infocentrem a stylovou staročeskou restaurací. Odpolední

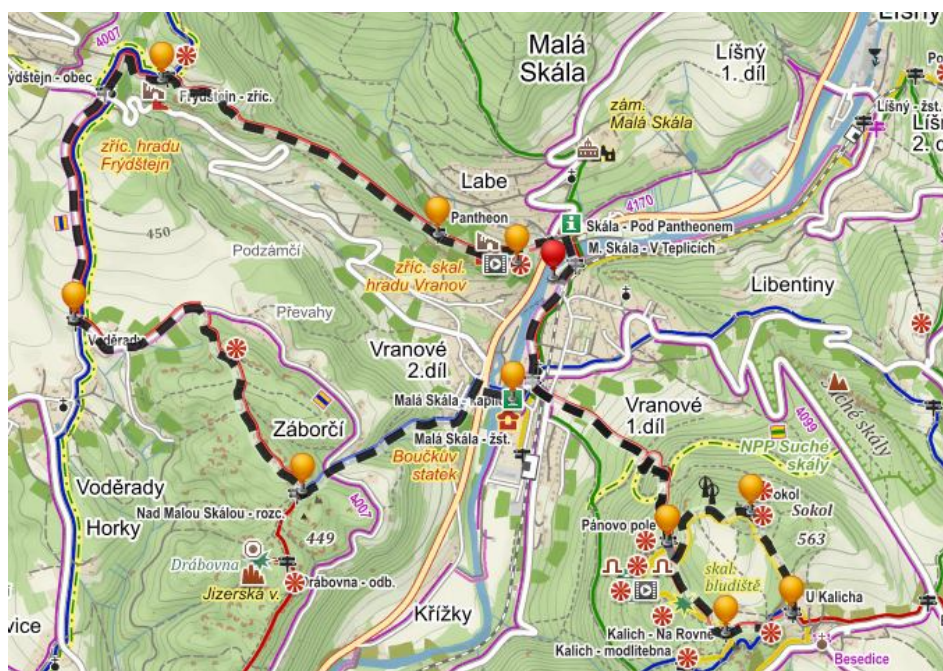
program je vyhrazen pro levý břeh Jizery, kde se nachází vrch Sokol a v jeho okolí dvě skalní bludiště – Kalich a Chléviště. Po východu od řeky nejprve následuje poměrně náročné stoupání, ale v oblasti skalních bludišť je již terén příjemný. Po prozkoumání skalních bludišť a několika vyhlídek se již pokračuje návratem na Malou Skálu, kde denní program končí. Celková trasa pěšího výletu je přibližně 12 km (viz Obrázek č. 38).

Další den následuje opět přesun lodí. Z Malé Skály se pluje do tábořiště Zrcadlová Koza u Turnova. Podrobný popis tohoto úseku měřícího přibližně 8 km je opět zpracován v kapitole 4.2.2.4. Vzhledem k tomu, že velmi mírným tempem se dá tento úsek zvládnout za necelé 2 hodiny (opět záleží na množství a délce případných zastávek), je po doputí k Zrcadlové Koze ještě prostor na další program. Podle zájmu návštěvníků lze navštívit například Dům přírody Českého ráje a Dlaskův statek v nedalekých Dolánkách u Turnova či zámek Hrubý Rohozec, Muzeum Českého ráje a Kamenický dům v Turnově.

Poslední den je věnován opět pěšímu výletu, tentokrát do Klokočských a Betlémských skal na levém břehu Jizery. Vychází se od restaurace Zrcadlová Koza a prvním cílem je vyhlídka Zdenčina skála. Odtud se po Naučné stezce Klokočské skály pokračuje až ke Klokočským průchodům. Terén je zde nenáročný s množstvím vyhlídkových míst s pohledy například na Kozákov, Ještěd a Smrk v Jizerských horách. Z rozcestí u Klokočských průchodů lze pokračovat dál na zříceninu skalního hradu Rotštejn, případně se vydat přímo k jeskyni Postojna. Po prozkoumání jeskyně následuje návrat zpět k Zrcadlové Koze. Celková vzdálenost, kterou návštěvníci za den urazí je pak přibližně 11 km (viz Obrázek č. 39).

K této variantě geoturistického produktu pro vodáky je nutno podotknout, že ve výše uvedené podobě je dostupný pouze v období jara, kdy je na úseku mezi Podspálovem a Malou Skálou v Jizeře dostatek vody. V letních měsících je splouvání možné až od Líšného či Malé Skály.

Obrázek č. 38: Pěší výlet po okolí Malé Skály. Zdroj: Seznam.cz (2016b)

Obrázek č. 39: Pěší výlet do Klokočských a Betlémských skal. Zdroj: Seznam.cz (2016c)

PRODUKT Č. 2 – rodinný

Tento druhý produkt byl zaměřen na rodiny s dětmi, které mají alespoň minimální zájem o geologii, v případě dětí spíše o neživou přírodu, a její kombinaci s vodní turistikou. Od prvního produktu byl odlišen dobou realizace, která je v tomto případě určena na letní měsíce. Z tohoto důvodu byla jako začátek splouvání vybrána Malá Skála, neboť zde je velmi nízké riziko nedostatečného průtoku v řece. Kvůli zkrácení splavného úseku je i celkový produkt v porovnání s předchozím produktem výrazně kratší.

Celý program je tedy zahájen na Malé Skále, kde je první den plánován kratší výlet po jejím okolí. Vzhledem k věku a fyzické zdatnosti dětí lze navštívit vyhlídku Zahrádka a skalní hrad Vranov – Pantheon a případně přidat ještě Skalní bludiště Chléviště a Kalich. Zbytek dne je možno vyplnit aktivitami na Malé Skále, v areálu Žluté plovárny se například nachází lanové centrum.

Samotné splouvání řeky je pak naplánováno na druhý den, kdy se návštěvníci z Malé Skály přemístí do tábořiště Zrcadlová Koza, případně až do kempu v Dolánkách u Turnova. Právě v Dolánkách je od letošního dubna otevřen Dům přírody Českého ráje, jehož expozice byla vytvořena s mnoha interaktivními prvky a je tak vhodným cílem pro rodiny s dětmi. Nedaleko se rovněž nachází zámek Hrubý Rohozec. V případě zájmu lze podniknout i kratší pěší výlet do Klokočských skal, například k jeskyni Postojna a nedalekým Klokočským průchodům (tedy v opačném směru než v Produktu č. 1).

7 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo identifikovat lokalizační předpoklady vodní turistiky v rámci geoturistické nabídky Geoparku Český ráj a následně sestavit geoturistický produkt pro vodáky různých kategorií. Vytyčených cílů bylo z velké části dosaženo. Lokalizační předpoklady byly identifikovány a zpracovány do přehledných tabulek a jako výstup z nich byly sestaveny dva geoturistické produkty pro vodáky dvou rozdílných kategorií. Původním záměrem bylo také pořízení vlastní fotodokumentace všech identifikovaných atraktivit, což se však především z časových důvodů nepodařilo, a proto bylo v některých případech nutné využít sekundárních zdrojů.

Tato bakalářská práce je pouze prvotním nastíněním konceptu georaftingu v Geoparku Český ráj a nabízí podněty pro další výzkum v této problematice. Bylo by vhodné dále spolupracovat se samotným Geoparkem Český ráj a jeho zaměstnanci, kteří by jistě mohli toto téma dále rozvinout a případně zahrnout georafting na Jizeře do samotné nabídky propagované návštěvníkům. Spojení pohybu po vodě s poznáváním geologických ale i dalších přírodních a kulturních atraktivit je inovací v cestovním ruchu, která je příležitostí k zajímavému obohacení programové nabídky nejen Geoparku Český ráj.

8 SEZNAM ZDROJŮ

- [1] AROUCA DECLARATION. *Arouca Declaration on Geotourism*. [online] 2011, Portugal [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.europeangeoparks.org/?p=223>
- [2] AOPK ČR (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky). *Madonská deklarace* [online]. 2004 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?url=http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/108/014902.doc%3Fseek%3D1373451913&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwjWseDv5abKAhXGVhQKHZW8BuIQFggUMAA&usg=AFQjCNGrmFJlfbD4oMFfv9jEcptkwspyag>
- [3] AOPK ČR (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky). *Směrnice MŽP č. 6/2007 k zabezpečení jednotného postupu rezortu při nominaci území na národní geopark*. [online]. 2007 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/108/014915.pdf?seek=1373452059>
- [4] AOPK ČR (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky). *Charta národních geoparků*. [online]. 2010 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?url=http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/108/014916.doc%3Fseek%3D1373452059&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwiQ2fPppa7JAhXFOBoKHaM1BOoQFggaMAE&usg=AFQjCNE7OXQMMvtjaOdvYxZN1B7FxKGHUQ>
- [5] AOPK ČR (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky). *Geoparky*. [online]. ©2015a [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/neziva-priroda/geoparky/>
- [6] B-ACTIVE RHOSCOLYN. *Rock-hopping: geology by kayak*. [online]. ©2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://b-active-rhoscolyn.co.uk/course/rock-hopping-geology-by-kayak/>
- [7] BARAN, V., GÚČIK, M., HRALA, V., KOPŠO, E., MAZÚREK, E. *Geografia cestovného ruchu*. 1. vyd. Bratislava: Slov. pedagog. nakl., 1992. ISBN 80-08-00346-4.

- [8] BARTOŠEK, D., CACEK, J., DOŠLA, J., MACHAIN, J., NOVÁKOVÁ, S. a TOBIÁŠ, P. *Vodní turistika: Vodní terény* [online]. ©2011 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodnituristika/tereny.php>
- [9] BÍLÝ, M., KRAČMAR, B., NOVOTNÝ, P. *Kanoistika*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000, s. 102. ISBN 80-246-0071-4.
- [10] BOUČKŮV STATEK. *Domů*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.bouckuvstatek.cz/index.php>
- [11] BOZKOVSKÉ DOLOMITOVÉ JESKYNĚ. *Bozkovské dolomitové jeskyně*. [online] [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.bozkovske-jeskyne.cz/>.
- [12] BUREK, C. V. a PROSSER, C. *The history of geoconservation*. London: Geological Society, 2008, 312 p. ISBN 9781862392540.
- [13] CARVALHO, C. N. a RODRIGUES, J. *Una visión multidisciplinar del patrimonio geológico y minero. Cuadernos del Museo Geominero*, n° 12. Madrid: Instituto Geológico y Minero de España, 2010, str. 467-479.
- [14] CITTADELLA.CZ. *Chráněná krajinná oblast Český ráj – klima*. [online] 2016a [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=Klima&site=CHKO_cesky_raj_cz
- [15] CITADDELLA.CZ. *Chráněná krajinná oblast Český ráj – hydrologie*. [online] [cit. 2016-03-16]. 2016b Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=Hydrologie&site=CHKO_cesky_raj_cz
- [16] CITTADELLA.CZ. *Chráněná krajinná oblast Český ráj – fauna*. [online] 2016c [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=Fauna&site=CHKO_cesky_raj_cz

- [17] ČESKÁ GEOLOGICKÁ SLUŽBA. *Geoparky na území ČR – anotace a webové adresy*. [online] [cit. 2015-22-11]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/narodnigeoparky>
- [18] DEEP ROOTS ADVENTURES. *Rafting & Kanu an der Salza*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.rafting-salza.at/rafting-and-kanu>
- [19] DEEP ROOTS ADVENTURES. *Kajakurse an der Salza*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.rafting-salza.at/kajak>
- [20] DOWLING, R. K. a NEWSOME, D. [eds.] *Geotourism*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann, 2006, 260 s. ISBN 9780750662154.
- [21] DOWLING, R. K. a NEWSOME, D. [eds.] *Geotourism: the tourism of geology and landscape*. Woodeaton, Oxford: Goodfellow Publishers Ltd, 2010a. ISBN 9781906884093.
- [22] DOWLING, Ross K. Geotourism's Global Growth. *Geoheritage* [online]. 2010b, 3(1), 1-13. DOI: 10.1007/s12371-010-0024-7. ISSN 1867-2477. [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s12371-010-0024-7>
- [23] DOWLING, R. K. Global Geotourism – An Emerging Form of Sustainable Tourism. *Czech Journal of Tourism*. 2013. 2(2), 59-79. DOI: 10.2478/cjot-2013-0004. [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/cjot.2013.2.issue-2/cjot-2013-0004/cjot-2013-0004.xml>
- [24] DŮM PŘÍRODY. *Dům přírody Českého ráje*. [online]. ©2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.dumprirody.cz/ceskyraj/o-domu-prirody/>
- [25] ECONOMY WATCH. *Cottage Industry*. [online]. 2010 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.economywatch.com/world-industries/cottage.html>
- [26] EGN (European Geoparks Network). *F.A.Q.s*. [online]. 2015a [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=641
- [27] EGN (European Geoparks Network). *Meet our Geoparks*. [online]. 2015b [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=168

- [28] EGN (European Geoparks Network). *Introduction*. [online]. 2015c [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=342
- [29] EGN (European Geoparks Network). *The EGN Charter*. [online]. 2015d [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=357
- [30] EGN (European Geoparks Network). *UNESCO Cooperation*. [online] 2015e [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=629
- [31] EL WARTITI, M., MALAKI, A., ZAHRAOUI, M., DI GREGORIO, F., a DE WAELE, J. *Proceedings of desertification and risk analysis using high and medium resolution satellite data: Geosites and touristic development of the north-western Tabular Middle Atlas of Morocco*. Tozeur, Tunisia, 2009, str. 143-159.
- [32] ENGLISH RIVIERA UNESCO GLOBAL GEOPARK. *Geopark Adventures*. [online]. 2016a [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.englishrivierageopark.org.uk/section_main.cfm?section=736
- [33] ENGLISH RIVIERA UNESCO GLOBAL GEOPARK. *Crystal Cove*. [online]. 2016b [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.englishrivierageopark.org.uk/section_sub.cfm?section=13&sub=58
- [34] FARSANI, T. N., COELHO, C., COSTA, C. a CARVALHO, C. N. *Geoparks & geotourism: new approaches to sustainability for the 21st century*. Boca Raton: BrownWalker Press, 2012, 189 s. ISBN 978-1-61233-551-3.
- [35] FRÝDŠTEJN. *Historie*. [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.frydstejn.cz/historie/>
- [36] GEOEXPAT. *Kayaking in Hong Kong*. [online]. 2013 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <https://geoexpat.com/articles/out-about/kayaking-in-hong-kong>
- [37] GEOLINE. *Anmeldung & Kontakt GeoRafting*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.geoline.at/ausflugsziele/georrafting/anmeldung-und-kontakt/>
- [38] GEOMÔN ANGLESEY GEOPARK. *Geo-Kayaking*. [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://geomon.co.uk/geo-kayaking/4575590544>

- [39] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Hruboskalsko – Janova vyhlídka*. [online]. ©2008-2011a [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=38>
- [40] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Suché skály a Vranovský hřeben*. [online]. ©2008-2011b [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=153>
- [41] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Kopanina – vrchol*. [online]. ©2008-2011c [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=57>
- [42] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Mužský*. [online]. ©2008-2011d [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=96>
- [43] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Krkavčí skála – vyhlídka*. [online] ©2008-2011e [cit. 21. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=72>
- [44] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Příšovice – pískovny*. [online] ©2008-2011f [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=128>
- [45] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Drábské světničky*. [online]. ©2008-2011g [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=27>
- [46] GEOPARK ČESKÝ RÁJ. *Zbirohy* [online]. ©2008-2011h [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/databaze/mapa/lokalita.php?id=182>
- [47] GEOPARK KARAVANKE. *Mine tour by kayak*. [online]. ©2012-2015 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.geopark-karawanken.at/en/offers/actual-offers/mine-tour-by-kayak.html>
- [48] GEOPARK KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ. *Vodácké výlety*. [online]. ©2016a [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://vylety.blanik.net/cs/1247-vodacke-vylety>

- [49] GEOPARK KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ. *Skály u Kácova*. [online]. ©2016b [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.geopark-kbr.cz/cs/skaly-u-kacova>
- [50] GEOPARK KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ. *Slavnostní otevření expozice Vodáctví*. [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://kalendar.blanicti-rytiri.cz/kultura/slavnostni-otevreni-expozice-vodactvi#.VribP0PYF2s>
- [51] GEOPARK RALSKO. *Kánoí po řece Ploučnici*. [online]. ©2015 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://geoparkralsko.cz/zazitky/165-kanoi-po-rece-ploucnici>
- [52] GLOBAL NETWORK OF NATIONAL GEOPARKS. *Members list* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.globalgeopark.org/aboutGGN/list/index.htm>
- [53] GRANÁT TURNOV. *Zákaznické centrum – Galerie Granát*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.granat.cz/galerie-granat>
- [54] GRANT, C. Towards a typology of visitors to geosites. Paper presented at the *Second Global Geotourism Conference, Making Unique Landforms Understandable*. Mulu, Sarawak, Malaysia, 17-20 April 2010.
- [55] GREENWAY JIZERA. *Projekt Greenways Jizera*. [online]. 2011 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://www.greenway-jizera.cz/cs/projekt-greenway-jizera/projekt-greenways-jizera.html#sek21961>
- [56] HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 219 s. ISBN 978-80-247-4430-8.
- [57] HJALAGER, A. M. Repairing Innovation Defectiveness in Tourism. *Tourism Management*. 2002, **23**, 465-474.
- [58] HOSE, T. A. Selling the story of Britain's Stone. *Environmental Interpretation*. 1995, **10**(2), 16-17.
- [59] HOSE, T. A. a VASILJEVIĆ, D. A. Defining the Nature and Purpose of Modern Geotourism with Particular Reference to the United Kingdom and South-East Europe. *Geoheritage* [online]. 2012, **4**(1-2), 25-43 [cit. 15. 11. 2015]. DOI:

10.1007/s12371-011-0050-0. ISSN 1867-2477. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z:
<http://link.springer.com/10.1007/s12371-011-0050-0>

- [60] HRADECKÁ, L., KOŠŤÁK, M., MENCL, V., PROSTŘEDNÍK, J., RAPPRIICH, V., ŘÍDKOŠIL, T., SVOBODOVÁ, M., ŠVÁBENICKÁ, L. a ZIEGLER, V. *Geopark Český ráj*. Turnov: Geopark Český ráj o. p. s., 2011, 118 s. ISBN 978-80-260-1230-6.
- [61] HRAD ROTŠTEJN. *Velmi stručná historie památky*. [online]. 2015 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.hradrotstejn.info/rubrika/13/1/>
- [62] HRAD VALDŠTEJN. *Expozice*. [online]. ©2000-2016a [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.hrad-valdstejn.cz/cs/hrad-a-okoli/expozice/>
- [63] HRAD VALDŠTEJN. *Fotogalerie*. [online]. ©2000-2016b [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.hrad-valdstejn.cz/cs/fotogalerie/exterior-1.html>
- [64] HRAD VALDŠTEJN. *Hradozámecká noc na hradě Valdštejně*. [online]. ©2000-2016c [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.hrad-valdstejn.cz/dre-cs/33392-hradozamecka-noc-na-hrade-valdstejne.html>
- [65] HRALA, Václav. *Geografie cestovního ruchu*. 3., upravené vyd. Praha: Idea Servis, 1997, 168 s. ISBN 80-859-7004-X.
- [66] HRALA, V. a ŠAFAŘÍK, V. (ed.). *Geografie cestovního ruchu*. 6., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Idea servis, 2013, 197 s. ISBN 978-80-85970-79-1.
- [67] KAYAK AND HIKE. *Itinerary*. [online]. ©2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.kayak-and-hike.com/itinerary>
- [68] KLUB ČESKÝCH TURISTŮ SEMILY. *Riegrova stezka*. [online]. ©2016 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.kct.semily.cz/turisticke-zajimavosti/riegrova-stezka/>
- [69] KOTÍKOVÁ, H. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 207 s. ISBN 978-80-247-4603-6.

- [70] KUDY Z NUDY. *Průrva Ploučnice*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Prurva-Ploucnice.aspx>
- [71] KULTURNÍ CENTRUM GOLF SEMILY. *Jazz pod Kozákovem – 30. ročník*. [online] 2016 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.kcgolf.cz/kalendar-akci/jazz-pod-kozakovem-30-rocnik/>
- [72] LANGKAWI NATURE. *Langkawi Eco Tours*. [online]. ©2010 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.langkawi-nature.com/langkawi-eco-tours.htm#kayak>
- [73] MAG CONSULTING. *Počet vodáků na českých řekách se mírně zvýší*. [online]. 2014 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.magconsulting.cz/pocet-vodaku-ceskych-rekach-se-mirne-zvysi/>
- [74] MAO, I., ROBINSON, A. M., & DOWLING, R. K. Potential geotourists: An Australian case study. *Journal of Tourism Research*, 2009, **10**(1), 71-80.
- [75] MARIOT, P. *Funkčné hodnotenie predpokladov cestovného ruchu ako podklad pre vytvorenie priestorového modelu cestovného ruchu*. Geografický časopis Slovenskej akadémie vied. 1971, roč. 23, **3**, 242 - 253.
- [76] MARIOT, P. *Metodické aspekty funkčno-chorologického hodnotenia lokalizačných predpokladov cestovného ruchu*. Geografický časopis Slovenskej akadémie vied. 1973, roč. 25, **1**, 27 – 43.
- [77] MARIOT, P. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1983, 252 s.
- [78] MERTLÍK, J. *Konzultace k pojetí praktické části bakalářské práce*. [ústní sdělení], osobní komunikace, 2016a.
- [79] MERTLÍK, J. *Terénní šetření – splouvání řeky Jizery*. [ústní sdělení], osobní komunikace, 2016b.
- [80] MĚSTO ŽELEZNÝ BROD. *Kalendář akcí*. [online] ©2012a [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.zeleznybrod.cz/files/iks/kalendar-akci-rok-2016.pdf>

- [81] MĚSTO ŽELEZNÝ BROD. *Železnobrodský jarmark 3. – 5. června*. [online] ©2012b [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.zeleznybrod.cz/cz/obcan/kultura-sport-spolky/informacni-kulturni-stredisko/zeleznobrodsky-jarmark.html>
- [82] MĚSTSKÉ MUZEUM V ŽELEZNÉM BRODĚ. *O muzeu*. [online]. ©2012a [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: http://muzeumzb.cz/?page_id=57
- [83] MĚSTSKÉ MUZEUM V ŽELEZNÉM BRODĚ. *Národopisná expozice*. [online]. ©2012b [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: http://muzeumzb.cz/?page_id=59
- [84] MF DNES. *MF Dnes: Průvodci z atraktivní Geopark*. [online]. 2008 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/pruvodci-zatraktivni-geopark>
- [85] MIŠKOVSKÝ, P. *Naše rozhledny. 2.*, opr. vyd. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-027-3.
- [86] MUZEUM A POJIZERSKÁ GALERIE SEMILY. [online]. 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://muzeumsemily.com/>
- [87] MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ. *Dlaskův statek*. [online]. ©2016a [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/dlaskuv-statek/>
- [88] MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ. *Expozice*. [online]. ©2016b [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/klenotnice/#>
- [89] MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ. *Velikonoce na Dlaskově statku*. [online] ©2016c [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/akce/velikonoce-na-dlaskove-statku-5/?zobrazit=>
- [90] MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ. *Svatováclavské posvícení na Dlaskově statku*. [online] ©2016d [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/akce/svatovaclavske-posviceni-na-dlaskove-statku-2/>
- [91] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny* [online]. 1992 [cit. 2016-01-18]. Dostupné z:

<http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589e7dc0591c125654b004e91c1>

- [92] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Městské památkové rezervace a městské památkové zóny*. [online] ©2003-2015a [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?KrOk=&Typy%5B%5D=RM&Typy%5B%5D=ZM&Nazev>
- [93] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Národní kulturní památky*. [online] ©2003-2015b [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?KrOk=Kr&Typy%5B%5D=NP&Nazev=&KodKr=0>
- [94] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Vesnické památkové rezervace a vesnické památkové zóny*. [online] ©2003-2015c [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?KrOk=&Typy%5B%5D=RV&Typy%5B%5D=ZV&Nazev=&Start=0>
- [95] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Historie zámku Hrubý Rohozec*. [online]. 2016a [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.hruby-rohozec.eu/cs/o-zamku/historie>
- [96] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Zámecký park*. [online]. 2016b [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.hruby-rohozec.eu/cs/o-zamku/zamecky-park>
- [97] NATIONAL GEOGRAPHIC. *Center for Sustainable Destinations: About Geotourism* [online]. 2010 [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: http://www.nationalgeographic.com/travel/sustainable/about_geotourism.html
- [98] ORIEŠKA, J. *Služby v cestovním ruchu*. 1. vyd. V Praze: Idea servis, 2010, 405 s. ISBN 978-80-85970-68-5.
- [99] PÁSKOVÁ, M. a ŘÍDKOŠIL, T. *Český ráj první geopark UNESCO v nových zemích EU*. *Ochrana přírody* [online]. 2006, **61**(1), 11-13 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/res/archive/003/000482.pdf?seek=1234980328>.

- [100] PÁSKOVÁ, M. Environmentalistika cestovního ruchu. *Czech Journal of Tourism*, 2012, roč. 1. č. 2. s. 77-113. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.czechjournaloftourism.cz/cislo/cz/55/02-2012/>
- [101] PÁSKOVÁ, M. Udržitelnost cestovního ruchu. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014a, 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.
- [102] PÁSKOVÁ, M. Geoturismus v geoparcích v České republice a ve světě. In *Modul průvodce ekoturismu a geoturismu*. 1. vyd. Editor Darja Šmídová. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014b, str. 81-94. ISBN 978-80-7435-330-7.
- [103] PÁSKOVÁ, M. *Jižní Čína (přednáška na cestovatelské besedě)*. Brno, 5. 2. 2015.
- [104] PODZEMLJE PECE TURISTIČNI RUDNIK IN MUZEJ. *Underground kayaking*. [online]. ©2014 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.podzemljepece.com/en/main/ogled-rudnika-s-kajakom?lang=en>
- [105] POVODÍ LABE. *Stavy a průtoky na vodních tocích*. [online]. 2016 [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.pla.cz/portal/sap/cz/PC/Prehled.aspx>
- [106] PŘÍKRYL, Luboš. *Historie kanoistiky*. Kanoec.cz [online]. 2012 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://www.kanoec.cz/svaz/dokumenty/historie>
- [107] PTÁČEK, J. *Česká republika: školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia*. 3. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2013. ISBN 978-80-7393-275-6.
- [108] RAFT.CZ. *Hodnocení obtížnosti* [online]. 2016a [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.raft.cz/obtiznost.aspx>
- [109] RAFT.CZ. *Řeka Jizera*. [online]. 2016b [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: http://www.raft.cz/cechy/jizera.aspx?ID_reky=7
- [110] RAFTING CAMP PALFAU. *GEO-Raftingtour auf der Salza*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.raftingcamp.at/de/outdoor/rafting/geo-rafting>

- [111] RIDGWAY ADVENTURE. *Sea kayaking for the day*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.ridgway-adventure.co.uk/sea-kayak-days>
- [112] RIVER BAY ADVENTURES. *Excursion, Descriptions and Schedule*. [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://riverbayadventures.com/Schedule.html>
- [113] ROKUA GEOPARK. *Summer 2011*. [online]. ©2016 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.rokuageopark.fi/en_rokua_geopark_picturegallery_summer_2011
- [114] ROKUA HEALTH & SPA. *Kayaking trip to River Oulu*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.rokua.com/en_activities_kayak_trip_on_river_oulu
- [115] ROKUA HEALTH & SPA. *Kayaking trip to Lake Oulu*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.rokua.com/en_activities_kayaking_trip_to_lake_oulu
- [116] ROKUA HEALTH & SPA. *River Canoeing trip 2 days*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.rokua.com/en_activities_991_23
- [117] RYGLOVÁ, K., BURIAN, M. a VAJČNEROVÁ, I. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 213 s. ISBN 978-80-247-4039-3.
- [118] ŘÍDKOŠIL, T. Georangeři v Českém ráji. *Krkonoše – Jizerské hory* [online]. 2010, **2010** (listopad) [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: http://krkonose.krnep.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=11155&Itemid=34
- [119] SADRY, B.N. (2009) *Fundamentals of Geotourism: with emphasis on Iran*. Teheran: Samt Organization publishers, 2009, 220 s
- [120] SAI KUNG & CLEARWATER MAGAZINE. *Kayaking in Sai Kung*. [online]. 2013 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://saikung.com/2013/02/kayaking-in-sai-kung/>
- [121] SALZA.CZ. [online]. ©2014 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.salza.at/>

- [122] SANIN KAIGAN GEOPARK. *Geo Canoe* [online.] [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.takeno-geocanoe.com/english/>
- [123] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *CHKO Český ráj*. [online]. 2011 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/cs/region-cesky-raj/chko-cesky-raj.html>
- [124] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Pravidla lezení v Českém ráji*. [online]. ©1992-2016a [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/9915-pravidla-lezeni-v-ceskem-raji.html>
- [125] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *22 zastavení v geoparku Český ráj*. [online]. ©1992-2016b [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/3132-22-zastaveni-v-geoparku-cesky-raj.html>
- [126] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Hruboskalsko*. [online]. ©1992-2016c [cit. 3. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/710-hruboskalsko.html>
- [127] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Bozkovské dolomitové jeskyně*. [online]. ©1992-2016d [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/733-bozkovske-dolomitove-jeskyne.html>
- [128] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Drábské světničky*. [online]. ©1992-2016e [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/4885-drabske-svetnicky.html>
- [129] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Kopicův statek*. [online]. ©1992-2016f [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/1060-kopicuv-statek.html>
- [130] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Vodní elektrárna Spálov*. [online]. ©1992-2016g [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/5666-vodni-elektrarna-spalov.html>
- [131] SDRUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Kámen a šperk v Českém ráji*. [online]. ©1992-2016h [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/6244-kamen-a-sperk-v-ceskem-raji.html>

- [142] SPRÁVA CHKO ČESKÝ RÁJ. *Flóra*. [online] ©2016c [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <http://ceskyraj.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/flora/>
- [143] SPRÁVA CHKO ČESKÝ RÁJ. *Fauna*. [online] ©2016d [cit. 2016-03-20].
Dostupné z: <http://ceskyraj.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/fauna/>
- [144] SPRÁVA CHKO KŘIVOKLÁTSKO. *Vodácká naučná stezka Berounka*. [online] ©2016 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/sprava-informuje/naucne-stezky/vodacka-naucna-stezka-berounka/>
- [145] STAROČESKÉ ŘEMESLNICKÉ TRHY. *Staročeské řemeslnické trhy – současnost*. [online] 2016 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://starocesketrhy.cz/soucasnost/>
- [146] STONEHAMMER GEOPARK. *St. Martins*. [online]. ©2014 [cit. 2016-02-09].
Dostupné z: <http://www.stonehammergeopark.com/st-martins.html>
- [147] STŘÍDA, M. a NOVÁKOVÁ, M. *Český ráj*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2002.
Průvodce po České republice (Olympia). ISBN 80-7033-725-7.
- [148] SUNDISK FAMILY ŽLUTÁ PLOVÁRNA. *Odemykání Jizery 2016*. [online] ©2011-2016 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.zlutaplovarna.cz/cs/novinky/odemykani-jizery-2016.html>
- [149] ŠÁMALOVÁ, Z. a TÁZLER, J. *Po řekách krajinou a časem: putování řekami ve správě Povodí Labe, státní podnik*. 1. vyd. Hradec Králové: Povodí Labe ve spolupráci s vydavatelstvím Garamon, 2010, 301 s. ISBN 978-80-86472-46-1.
- [150] ŠOLTYSOVÁ, L. Případová studie: Geopark Český ráj. In: MACHAR, I., DROBILOVÁ, L. a kol. *Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 416 s. ISBN 978-80-244-3041-6. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: http://envirup.profimap.cz/download/ochranaprirody/Pripadove_studie_digitalne.pdf

- [151] ŠTEFÁČEK, S. *Encyklopedie vodních toků Čech, Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2008, 743 s. ISBN 978-80-7340-105-4.
- [152] ŠVORC, L. a ŠVORCOVÁ, V. *České řeky a říčky*. Vyd. 1. Příbram: Knihovna Jana Drdy, 2006, 265 s. ISBN 80-86937-11-9.
- [153] TOURTELLOT, J. *UNESCO's Geoparks "Clarify" Geotourism*. National Geographic [online]. 2011 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://voices.nationalgeographic.com/2011/11/16/unescos-geoparks-embrace-geotourism/>
- [154] TURISTIKA.CZ. *Cimrmanova nejnižší rozhledna na světě v Nouzově*. [online] 2014 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.turistika.cz/mista/cimrmanova-nejnizsi-rozhledna-na-svete-v-nouzove>
- [155] UNESCO. *What is the Global Geoparks Network?*[online]. ©2015 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/global-geoparks/some-questions-about-geoparks/what-is-the-ggn/>
- [156] VILLAGE OF ST. MARTINS. *St. Martins Sea Caves*. [online]. ©2015 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.stmartinscanada.com/attractions-events/st-martins-sea-caves/>
- [157] VISIT KINOSAKI. *Geopark Sea Kayaking*. [online]. ©2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://visitkinosaki.com/explore/things-to-do/geo-sea-kayak/>
- [158] VODÁCI SOBĚ. *Jizera: O řece*. [online]. ©2013-2015 [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.vodacisobe.cz/reka/jizera>
- [159] VRANOV – PANTHEON. *Home*. [online]. ©2015 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.vranov-pantheon.cz/index.html>
- [160] VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. a kol. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 315 s. ISBN 978-807-3803-407.

- [161] WASSERLOCHKLAMM PALFAU. *Tour through the gorge*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.wasserloch.at/en/tour-through-the-gorge.html>
- [162] WOKOUN, R. a VYSTOUPIL, J. *Geografie cestovního ruchu a rekreace*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.
- [163] ZÁMEK HRUBÁ SKÁLA. *Zámek Hrubá Skála*. [online]. ©2012a [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.hrubaskala.info/>
- [164] ZÁMEK HRUBÁ SKÁLA. *Něco z historie zámku Hrubá Skála*. [online]. ©2012b [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.hrubaskala.info/historie/>
- [165] ZELENKA, J., PÁSKOVÁ M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.
- [166] ZIEGLER, V. Atraktivita v okolí řeky Jizery. [písemné sdělení - email], osobní komunikace, 2016.
- [167] ŽLUTÁ PLOVÁRNA. *Zajímavosti na řece Jizeře*. [online]. ©2011-2016 [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.zlutaplovarna.cz/cs/sluzby/pujcovna-lodi-jizera/reka-jizera-mapy-a-informace/zajimavosti-na-rece-jizere.html>

9 PŘÍLOHY

9.1 Příloha č. 1 – Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Definice pojmu geoturismus podle různých autorů. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce.....	3
Tabulka č. 2: Příklady georaftingových produktů. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce.....	12
Tabulka č. 3: Základní údaje o Geoparku Český ráj. Zdroj: AOPK ČR (2015a), Šoltysová (2012).....	34
Tabulka č. 4: 22 zastavení v Geoparku Český ráj. Zdroj: Upraveno podle Sdružení Český ráj (1992-2016b).....	36
Tabulka č. 5: Jednotlivé úseky řeky Jizery a jejich obtížnost. Zdroj: Převzato z Raft.cz (2016b).....	41
Tabulka č. 6: Provedená terénní šetření. Zdroj: Vlastní zpracování.....	43
Tabulka č. 7: Skalní oblasti a skalní města v Geoparku Český ráj. Zdroj: Hradecká a kol. (2011).....	46
Tabulka č. 8: Významné vrcholy v Geoparku Český ráj. Zdroj: Hradecká a kol. (2011), Geopark Český ráj (2008-2011c), Ziegler (2016).....	49
Tabulka č. 9: Jeskyně v Geoparku Český ráj. Zdroj: Hradecká a kol. (2011).....	50
Tabulka č. 10: Přírodní vyhlídky v Geoparku Český ráj. Zdroj: Sdružení Český ráj (2014), Geopark Český ráj (2008-2011e).....	52
Tabulka č. 11: Historické územní celky v Geoparku Český ráj. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce.....	57
Tabulka č. 12: Rozhledny v Geoparku Český ráj. Zdroj: Miškovský (2005), Turistika.cz (2014).....	61

Tabulka č. 13: Muzea a Galerie v Geoparku Český ráj. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce 62

Tabulka č. 14: Společenské akce v Geoparku Český ráj. Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených v tabulce 65

9.2 Příloha č. 2 – Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Geoturismus a jeho součásti. Zdroj: Přejato z: Carvalho a Rodrigues (2010:476) 5

Obrázek č. 2: Plavba průrvou Ploučnice. Zdroj: Kudy z nudy.cz (2016) 12

Obrázek č. 3: Skály u Kácova. Zdroj: Geopark Kraj blanických rytířů (2016b) 12

Obrázek č. 4: Vodácká naučná stezka Berounka. Zdroj: Správa CHKO Křivoklátsko (2016) 13

Obrázek č. 5: Plavba po řece Luxi. Zdroj: Pásková (2015) 13

Obrázek č. 6: Plavba krasovými okny. Zdroj: Pásková (2015) 14

Obrázek č. 7: Proplouvání kamenným obloukem, Clearwater Bay. Zdroj: Kayak and hike (2016) 14

Obrázek č. 8: Plavba po jezeře Oulu. Zdroj: Rokua Geopark (2016) 15

Obrázek č. 9: Geomorfologické útvary na pobřeží ostrova Honšů. Zdroj: Visit Kinosaki (2016) 15

Obrázek č. 10: Jeskyně St. Martins Sea Caves. Zdroj: Village of St. Martins (2015) 16

Obrázek č. 11: Plavba mangrovníkovou džunglí. Zdroj: Langkawi Nature (2010) 16

Obrázek č. 12: Sjíždění řeky Salzy. Zdroj: Salza.cz (2014) 17

Obrázek č. 13: Plavba po podzemních jezerech. Zdroj: Geopark Karavanke (2012 – 2015) 18

Obrázek č. 14: Crystal Cove – odhalená stěna krystalického kalcitu, zátoka Tor Bay. Zdroj: English Riviera UNESCO Global Geopark (2016b).....	19
Obrázek č. 15: Plavba po jezeře Loch Laxford. Zdroj: Ridgway Adventure (2016)	19
Obrázek č. 16: Pobřeží ostrova Anglesey. Zdroj: GeoMôn Anglesey Geopark (2016)	20
Obrázek č. 17: Území Geoparku Český ráj. Zdroj: AOPK ČR (2015a).....	34
Obrázek č. 18: Kozákov. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016.....	45
Obrázek č. 19: Besedické skály. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016.....	46
Obrázek č. 20: Janova vyhlídka v hruboskalském skalním městě. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011a).....	46
Obrázek č. 21: Klokočské skály. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016.....	47
Obrázek č. 22: Stezka Maloskalskou Drábovnou. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016	47
Obrázek č. 23: Hřeben Suchých skal. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011b)	48
Obrázek č. 24: Stejnomená rozhledna na vrcholu Kopaniny. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011c).....	49
Obrázek č. 25: Památník na vrchu Mužský. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011d).....	49
Obrázek č. 26: Vyhlídka na vrchu Sokol. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016.....	50
Obrázek č. 27: Krápníky v Bozkovských dolomitových jeskyních. Zdroj: Sdružení Český ráj (1992 – 2016d).....	50
Obrázek č. 28: Vchod do jeskyně Postojna – Amerika. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016 ..	51
Obrázek č. 29: Drábské světničky. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011g)	57
Obrázek č. 30: Hrad Frýdštejn. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016	57
Obrázek č. 31: Zámek Hrubá Skála. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016.....	58
Obrázek č. 32: Zámek Hrubý Rohozec. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016.....	58

Obrázek č. 33: Zřícenina skalního hradu Rotštejn. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016	59
Obrázek č. 34: Letecký pohled na hrad Valdštejn. Zdroj: Hrad Valdštejn (2000 – 2016b)	59
Obrázek č. 35: Skalní hrad Vranov – Pantheon. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016	60
Obrázek č. 36: Zřícenina hradu Zbirohy. Zdroj: Geopark Český ráj (2008 – 2011h)	60
Obrázek č. 37: Trasa splouvání Jizery. Zdroj: Seznam.cz (2016a)	68
Obrázek č. 38: Pěší výlet po okolí Malé Skály. Zdroj: Seznam.cz (2016b)	76
Obrázek č. 39: Pěší výlet do Klokočských a Betlémských skal. Zdroj: Seznam.cz (2016c)	76
Obrázek č. 40: Skalní vyhlídka Hlavatice. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016.....	VII
Obrázek č. 41: Kopicův statek. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016	VII
Obrázek č. 42: Skalní reliéfy v blízkosti Kopicova statku. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016	VIII
Obrázek č. 43: Skalní reliéfy v blízkosti Kopicova statku. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016	VIII
Obrázek č. 44: Tunel na Riegrově stezce. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016.....	IX
Obrázek č. 45: Böhmová vyhlídka na Riegrově stezce. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016...	IX
Obrázek č. 46: Žulový masiv na Riegrově stezce, pohled z Galerie. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016.....	X
Obrázek č. 47: Vyhlídka Krkavčí skála, pohled z Riegrovy stezky. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016.....	X
Obrázek č. 48: Dům přírody Českého ráje v Dolánkách u Turnova. Zdroj: Foto autorka, 4. 4. 2016.....	XI
Obrázek č. 49: Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova. Zdroj: Foto autorka, 4. 4. 2016 ..	XI
Obrázek č. 50: Zrcadlová Koza v Turnově. Zdroj: Foto autorka, 6. 4. 2016.....	XII

Obrázek č. 51: Pěnovcový vodopád v blízkosti tábořiště Zrcadlová Koza, Turnov. Zdroj: Foto autorka, 6. 4. 2016	XII
Obrázek č. 52: Krasová vyvěračka v blízkosti tábořiště Zrcadlová Koza, Turnov. Zdroj: Foto autorka, 6. 4. 2016	XIII
Obrázek č. 53: Usazeniny pěnovce v blízkosti tábořiště Zrcadlová Koza, Turnov. Zdroj: Foto autorka, 6. 4. 2016.	XIII
Obrázek č. 54: Pramen Teplice, Malá Skála. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016.....	XIV
Obrázek č. 55: Vyhlídka Zahrádka, Malá Skála, v pozadí hřeben Suchých skal. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016.....	XIV
Obrázek č. 56: Klokočské průchody. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016.....	XV
Obrázek č. 57: Vranovský hřeben se skalními hrady Vranov – Pantheon (vpravo) a Frýdštejn (vlevo). Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016	XV

9.3 Příloha č. 3 – Tabulka hodnocení obtížnosti vodního terénu

Označení	Charakteristika	Doplňující informace
ZW ¹²	Klidná, tekoucí	<ul style="list-style-type: none"> ▪ přehledné koryto bez překážek a peřejí ▪ riziko při zvrhnutí žádné ▪ samozáchrana snadná
WW I	Lehká, přehledná	<ul style="list-style-type: none"> ▪ malé peřeje s pravidelnými vlnami ▪ užší meandrující toky, zarostlé břehy ▪ riziko při plavání minimální ▪ samozáchrana snadná
WW II	Mírně těžká	<ul style="list-style-type: none"> ▪ větší peřeje s vlnami, široké a dobře čitelné průjezdy v zablokovaném korytě ▪ užší koryto s malými peřejemi s nutností rychlejších reakcí ▪ občasné dobře viditelné překážky, lze se jim snadno vyhnout ▪ riziko při plavání ještě malé ▪ samozáchrana dobře možná
WW III	Těžká	<ul style="list-style-type: none"> ▪ peřeje s vyššími nepravidelnými vlnami, lehčí válce a středně zablokovaný terén ▪ peřeje v meandrech s menší přehledností, úzká nepřehledná místa s překážkami vyžadující rychlé reakce, obtížnějším místům se lze ještě vyhnout ▪ riziko při plavání není kritické ▪ pomoc kamarádů nebo instruktorů je vhodná, protože jinak se plave dlouho
WW IV	Velmi těžká	<ul style="list-style-type: none"> ▪ velké a silné peřeje s velkými vlnami, válce, karfioly, víry, návaly vody na překážky, silně zablokované koryto s úzkými průjezdy se stupni a skluzy, méně přehledné ale předvídatelné ▪ mohou být obrovské vlny a válce, kterými se musí projet ▪ riziko při plavání je střední až velké ▪ pomoc kamarádů nebo instruktorů je nutná a vyžaduje trénovanost
WW V	Extrémně těžká	<ul style="list-style-type: none"> ▪ velké vlny, válce, vysoké stupně, velká rychlost proudu, extrémní nepřehledné zablokování, peřeje bezprostředně navazují ▪ plavání životu nebezpečné ▪ záchrana od kamarádů nebo instruktorů problematická ▪ vysoké nároky na fyzickou a psychickou kondici
WW VI	Hranice sjízdnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ násobení obtíží vodního terénu a překážek ▪ sjízdné jen za určitého vodního stavu a ideálních podmínek po předchozí speciální přípravě na sjezd

Zdroj: převzato z Bartošek a kol. (2011)

¹² Pro tento stupeň se podle Raft.cz (2016a) dříve používalo ještě podrobnější rozdělení na ZWA (stojatá voda, jezera, přehrady), ZWB (klidná a slabě proudící voda) a ZWC (mírně proudící voda)

9.4 Příloha č. 4. Fotodokumentace

Obrázek č. 40: Skalní vyhlídka Hlavatice. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016

Obrázek č. 41: Kopicův statek. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016

Obrázek č. 42: Skalní reliéfy v blízkosti Kopicova statku. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016

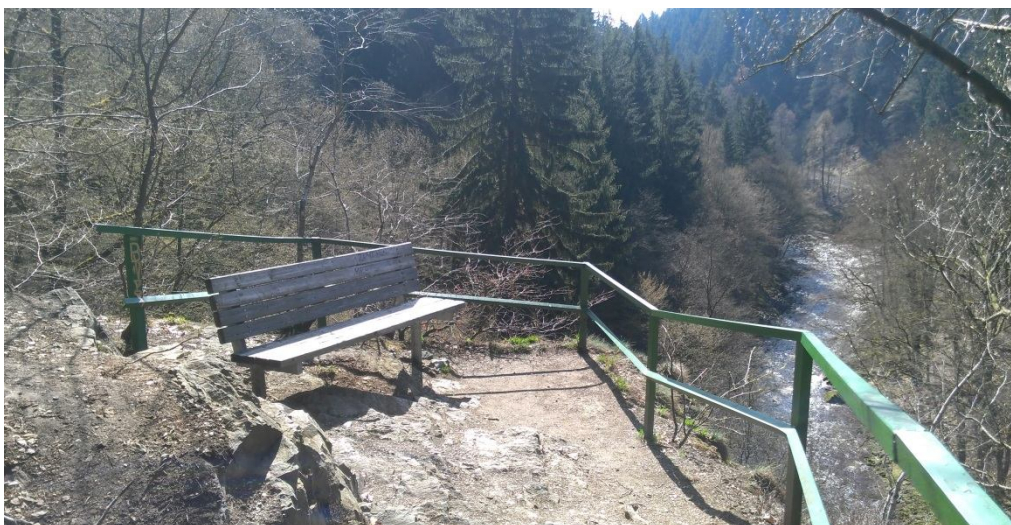
Obrázek č. 43: Skalní reliéfy v blízkosti Kopicova statku. Zdroj: Foto autorka, 30. 3. 2016

Obrázek č. 44: Tunel na Riegrově stezce. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016

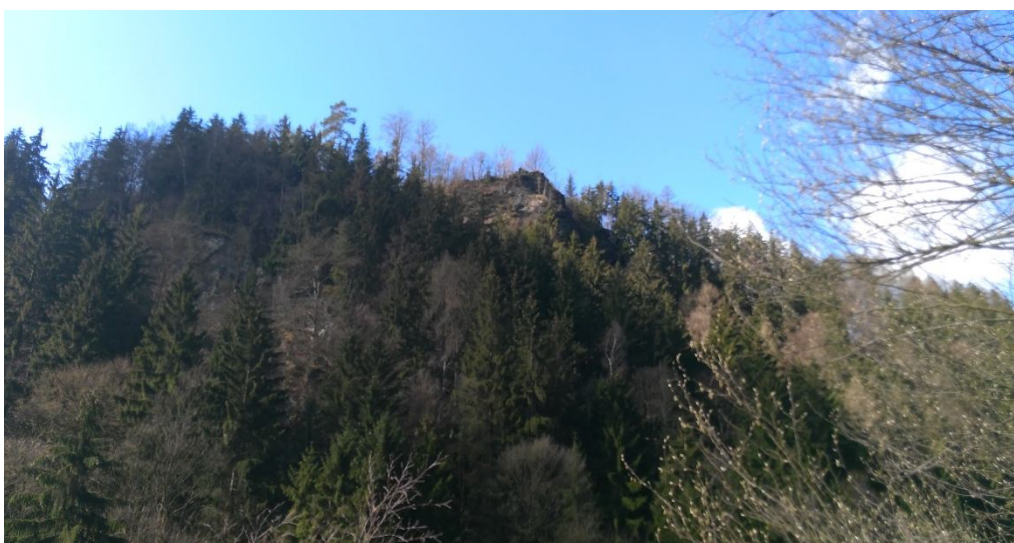
Obrázek č. 45: Böhmová vyhlídka na Riegrově stezce. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016

Obrázek č. 46: Žulový masiv na Riegrově stezce, pohled z Galerie. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016

Obrázek č. 47: Vyhlídka Krkavčí skála, pohled z Riegrovy stezky. Zdroj: Foto autorka, 7. 4. 2016

Obrázek č. 48: Dům přírody Českého ráje v Dolánkách u Turnova. Zdroj: Foto autorka, 4. 4. 2016

Obrázek č. 49: Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova. Zdroj: Foto autorka, 4. 4. 2016

Obrázek č. 50: Zrcadlová Koza v Turnově. Zdroj: Foto autorka, 6. 4. 2016

Obrázek č. 51: Pěnovecový vodopád v blízkosti tábořiště Zrcadlová Koza, Turnov. Zdroj: Foto autorka, 6. 4. 2016

Obrázek č. 52: Krasová vyvěračka v blízkosti tábořiště Zrcadlová Koza, Turnov. Zdroj: Foto autorka: 6. 4. 2016

Obrázek č. 53: Usazeniny pěnovce v blízkosti tábořiště Zrcadlová Koza, Turnov. Zdroj: Foto autorka, 6. 4. 2016.

Obrázek č. 54: Pramen Teplice, Malá Skála. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016

Obrázek č. 55: Vyhlídka Zahrádka, Malá Skála, v pozadí hřeben Suchých skal. Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016

Obrázek č. 56: Klokočské průchody. Zdroj: Foto autorka, 24. 4. 2016

Obrázek č. 57: Vranovský hřeben se skalními hrady Vranov – Pantheon (vpravo) a Frýdštejn (vlevo). Zdroj: Foto autorka, 15. 4. 2016

9.5 Příloha č. 5 – Zadání k bakalářské práci

Univerzita Hradec Králové	Studijní program: Ekonomika a management
Fakulta informatiky a managementu	Forma: Prezenční
Akademický rok: 2015/2016	Obor/komb.: Management cestovního ruchu - anglický jazyk (mcr-p-a)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Nosková Andrea	Roztocká 606, Jilemnice	I1201649

TÉMA ČESKY:
Vodáctví jako fenomen českého cestovního ruchu

TÉMA ANGLICKY:
Water tourism as a phenomenon of Czech tourism

VEDOUcí PRÁCE:
Ing. Martina Pásková, Ph.D. - KRCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:
Cíl práce:
Identifikace lokalizačních předpokladů vodní turistiky v rámci geoturistické nabídky Geoparku Český ráj

Osnova práce:

1. Úvod
2. Cíle a metodika práce
3. Teoretická východiska
- 3.1 Geoturismus
- 3.2 Vodní turistika
- 3.3 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu
- 3.3.1 Předpoklady rozvoje geoturismu
- 3.3.2 Předpoklady rozvoje vodního cestovního ruchu
4. Případová studie řeka Jizera
- 4.1 Charakteristika území
- 4.1.1 Geopark Český ráj
- 4.1.2 Řeka Jizera
- 4.2 Průběh a výsledky výzkumu
- 4.2.1 Lokalizační předpoklady geoturismu
- 4.2.2 Lokalizační předpoklady vodní turistiky
- 4.2.3 Lokalizační předpoklady geoturismu v rámci vodní turistiky
5. Shrnutí výsledků
6. Doporučení
- 6.1 Obecná doporučení
- 6.2 Návrh geoturistického produktu pro vodáky
7. Závěr
8. Přílohy
9. Zdroje

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

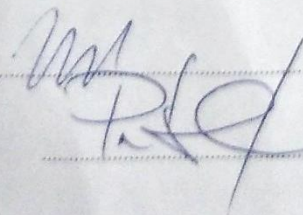
DOWLING, R. K. a NEWSOME, D. [eds.] Geotourism. Oxford (England): Elsevier Butterworth-Heinemann, 2006, 260 s. ISBN 9780750662154.

MARIOT, P. Geografia cestovního ruchu. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1983, 252 s.

MILOŠOVÁ, D., NEUŽIL, J., PÁSKOVÁ, M., PONDĚLÍČEK, M., SMUTEK, D., ŠTÝRSKÝ, J. Modul průvodce ekoturismu a geoturismu. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudemus, 2014, s. 98. ISBN 978-80-7435-330-7.

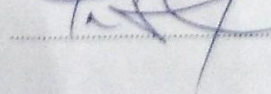
©1158TAG, Portal - Podklad kvalifikační práce, I1201649, 15.10.2015 10:22

Podpis studenta:

Datum: 15. 10. 2015

Podpis vedoucího práce:

Datum: 15. 10. 2015